

5. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JANUÁR 31.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával együtt) egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5. Külföldi előfizetéseket a postafizetés mellett kell megfizetni.

CZOBOR BÉLA.

1852—1904.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS világ képviselői folyó hó 25-én mély megilletődéssel álltak körül dr. Czobor Bélának, a budapesti tudományegyetem nyilv. rendkívüli tanárának, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának és a műemlékek országos bizottsága előadóinak ravatalát. A férfikor delén, ötvenkettedik életében ragadta el tőlünk a halál. Hatalmas testi szervezete még egyszer ekkora életkort ígért; de a derék tölgyet a belső szű idő előtt megőrölte.

Czobor Béla 1852-ben született Székesfehérvárott. Tehetségének kifejlesztésén és hazafias irányításán szülőhelyén a cisztercezi, majd Győrött a Szent Benedek-rend gimnáziumának tanárai buzgólkodtak. Innét hozta magával azt a fogékony lelkületet, mely a budapesti tudományegyetem légkörében csakhamar megtalálta a maga terét. Biztató reményt keltett, midőn «Magyarország világi és egyházi hatóságai kiadott pecséteinek jegyzéke» című tanulmányával, 1873-ban, az egyetem bölcsészettudományi karánál pályadíjat nyert.

Már első föléptekor megihlette őt Ipolyi Arnold szelleme. Az egyszerű zohori, majd török-szentmiklósi plébános ekkor már az egri kánoknokságból a besztercebányai püspöki székhöz jutott. Most már magyar főpapi stallumából hirdette az egyházi művészetek jelentőségét, a templomoknak stíluszerű építését és felszerelését s a művészi ízlés fejlesztésének szükségességét.

Czobor megértette a szót. Az egyházi művészetek tanulmányozásához látott. Így keletkeztek «A középkori egyházi művészet kézikönyve» és «A keresztény műarchaeologia encyclopaediája» című munkái. Jótékony hatással volt fejlődésére az a tizenkét évi működés is, melyet a Nemzeti Múzeum régiségi osztályánál mint segéd és segédőr fejtett ki. A «Vasárnapi Ujság»-nak is buzgó munkatársa volt s a legutóbbi időkig számos tartalmas czikke jelent meg lapunkban.

Serény munkálkodása csakhamar szép sikereket eredményezett. A budapesti egyetem már 1877-ben a keresztény műarchaeologia és symbolika magántanárává avatta, a Magyar Tud. Akadémia pedig 1881-ben levelező, 1899-ben pedig rendes tagjai sorába választotta.

Elméleti tudása és gyakorlati ügyessége más téren is csakhamar érvényesült. A szakember ambícióján kívül szülőföldje iránti kegyelete is buzdította, hogy a székesfehérvári kiállítás (1879) rendezésében közreműködjen. Jó iskola volt ez neki. Itt volt igazán elemében. Megismerte a kiállítás rendezésével járó nehézségeket; de ellette a siker titkát is. Szerzett tapasztalatait csakhamar értékesítette az 1884-diki ötvösmű-kiállításon s még inkább az 1885-diki budapesti országos kiállításon, melynek archaeologiai csoportját jelentékeny részben az ő fáradozása alkotta meg.

De mindez csak előkészület volt arra a nagy feladatra, mely a millenniumi országos kiállításra várakozott rá. Hazafias lelkét Magyarország ezeréves fennállásának gondolata egész erejével megragadta. Úgy érezte, hogy a kiállítás ügye a nemzeti becsület kérdése. Ezen meggyőződésével nem egyedül állott. A kiállítás előadóinak lelkét egyenként és együttesen ez a szellem hatotta át. Mindnyájan jól tudtuk, hogy ez a kiállítás bemutatkozó Európa előtt. Jelszavá lön, hogy a művelt világ elé kell vinni a magyar nemzet jelenét, de fel kell előtte tárni az ezeréves múltat is. Így született meg a

CZOBOR BÉLA.

modern és a történelmi kiállítás gondolata. Czobor az utóbbiban gyarapította érdemeit.

Még előttünk áll a történelmi kiállítás harmas — román, csúcsíves és renaissance — csarnokának, ennek a félesztendő életű nemzeti kincses háznak az emléke. Ide gyűjtöttük egybe és itt tettük Európa szemlélete elé mindazt, amit a magyar nemzet ezeréves életének hűségese tolmácsául ismertünk fel. A politikai és társadalmi élet, az egyház és művészet, a tudomány és irodalom, az oktatásügy és jogi szervezet, a hadügy és tábortörvény, az ösfoglalkozás és nemzetgazdaság ezeréves jelenségei így együttesen mélyen megragadták a magyart, a külföldet meg elismerésre készítették. Kétségtelen, hogy nemzeti öntudatunk itthon s önálló állami életünk megismerése a külföldön a millenniumi kiállítás révén jelentékenyen erősödött. Czobornak ezen a kiállításon az egyházi csoport szervezése jutott feladatú. Egész lélekkel fogott hozzá a dologhoz. Szerencséjére ekkor már jól tudta, hol kell a hazai egyházi kincseket keresni. Körütra indult, hogy személyes jelenlétével a kiállítás iránt bizalmat keltsen s így a műemlékek átengedését kieszközölje. A hová nem juthatott fel, oda levélben, vagy mások közbenjárásával fordult. Így gyűlt össze az a sok egyházi műemlék, mely művészi becsével, ritka, sőt «unicum» példányaival még a külföldi szakembereket is meglepte. Ez a csoport főleg a középkori magyar katolikus egyház művészi izlését, áldozatkészségét és művészetpártoló szellemét igazolta a mai nemzedék előtt. Neki nemcsak mint magyar embernek és tudós-
nak, hanem mint papnak is kétségkívül jól esett beszámolnia a régi magyar papság hazafias és egyházi kötelességteljesítéséről.

Ezen kiállítás rendezésében kifejtett ügybuzgalma és bőségesen igazolt rátermettsége felé fordították a bizalmat, midőn a történelmi kiállítás leírását tartalmazó mű részére szerkesztőt kerestek. A munka «Magyarország történelmi emlékei az ezredéves országos kiállításon» ezimel Czobor szerkesztésében indult meg s eddig tíz füzet jelent meg belőle. A szerkesztő szakismereteit, választékos műizlését és fejlett művészi érzékét a mű beosztásában, az arányos tagolásban, az illusztrációk megválogatásában fényesen igazolta. Mind ennek természetes folytatása volt az a közreműködés, melylyel az 1900-iki párisi világkiállításon a magyar történelmi csoport sikereit előmozdította.

Czobor munkálkodásának egy részét tizenöt éven át a műemlékek országos bizottságának előadói tiszte kötötte le. Ez a testület, mely élén gróf Zichy Jenővel és Förster Gyulával a hazai műemlékek fentartása és restaurálása által a magyar nemzet ügyét csendben, teljes önzetlenséggel szolgálja, Czoborban a szakavatott és ügyes előadót becsülte. Gyakori kiküldetéseinek alapos megoldása, számtalan műemlék megvizsgálásáról irt jelentései és előadói javaslatai a tudományosan művelt szakember és az éles látású műértő egyéniségét bizonyítják. S mindezekon fölül a műemlékek szeretete jellemezte. Nem a pusztítás és a merész átalakítás, hanem a történelmi fejlődés embere volt. Megtartani a régiből, a mit lehet, — ez volt az elve; s ehhez hűtlen soha sem lett.

Mindezen foglalatosságai és értékes irodalmi munkálkodása mellett, Czobor legbensőbbben a budapesti tudomány-egyetemhez fűződött. Ennek falain belül eladdig új tudományzszakot kezdett meg s ezt husz éven át mint magántanár munkálta. 1897-ben nyilvános rendkívüli tanárrá lett. Ettől kezdve mind sűrűbben kereste fel a hallgatóság az ő tanulságos kollegiumait. Nagy

örömmel beszélte el többször, hogy mily fokozatosan emelkedik hallgatóinak száma. Mint professor az egyetemi katedrán nagy hivatást teljesített. A hittudományi hallgatók előadásait kötelezőleg hallgatták. Alig lehet leírni azt a hatást, melyet a katolikus egyháznak ifjú papjai az ő előadásából huszonöt éven át vettek szét magukkal templomi szolgálatuk vagy vidéki főiskolai tanszékük körébe. De a böleséztudományi hallgatók is meleg érdeklődéssel csoportosultak köréje. Sokoldalú tudása, közvetlen előadása, gyakorlati módszere, közlékeny egyénisége becsült és kedvelt tanárrá tették őt az egyetemi fiatalság előtt.

Mint ember, Czobor azok közül való, a kiket első találkozásra meg lehet kedvelni. Élénk temperamentuma, kedélyessége, elmés ötletei, kifogyhatatlan anekdotái, élvezetes előadómódja és tudásának ügyes érvényesítése a társaságnak csakhamar középpontjává avatták.

Életpályája most jutott volna delelőre. Egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezését pár hét múlva lehetett várni. De nem érte meg tudományos érdemeinek méltó elismerését. Egygyel több ok, hogy emlékét mi munkatársak és velünk a hálás tanítványok kegyelettel őrizzék.

Dr. Békefi István.

ÚSZIK A HOLD.

Úszik a hold, mint ezüstcsónak
Az ég csillagos tengerén.
A fájdalomtól elfárasztva,
Nehéz botogva fennvirrasztva,
Az ablakon át nézem én.

Oh, hogyha most ez égi csónak
Vinné magával engemet,
A láz, a kín talán elszállna
S a végtelenség lágy hulláma,
Ringatná fáradt lelkemet.

Jer hát, kis csónak, s vigy el engem,
Oda, hol enyhet oszt az ég,
Hol az a fényes csillag reszket,
— Csak egy órát, egyetlenegyét! —
Talán ott én is alhatnék.

B. Büttner Lina.

TÉLI FALEVÉL.

A tar fán egy fonyadt levél remeg,
Az ősz hidegje nem fogott ki rajta;
Mint anya-ölbe haldokló gyerek,
Oly görcsösen kapaszkodott a galyba.

A nyirkos földön szerteszét pihen
Ezernyi tárta mind halottan, aszva —
S ő nem akar utána hullni, nem!
Makacs reménnyel vágyik új tavaszra.

Rugogjon rája újra hő sugár
Virágos föld s derült ég közepette;
Dalolni mellé szálljon víg madár,
S fűrészsze felhők langyos permetegje.

Lágy szellőtől ringatva újra itt
Ábrándozóknak suttogón zenéljen,
Szerelmes párok édes titkait
Kilésse forró, hoidvilágos éjen! . . .

— Botor levél! A tél fagyát talán
Ha elburod viselni még csudára:
Majd leszakaszt várt üdvöd hajnalán
A márcziusi nap meleg sugárna.

Kulcsár Ferencz.

A VÉN GAZEMBER.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Írta Mikszáth Kálmán.

Borly uram nagyon jó szívvel vehette a Disznós Mihály levelét, mert mikor a következő hetivásárra bejött, egy disznófő-sajtot hozott a

mesternek ajándékba, a Laczi fiúnak pedig egy ezüst órát, melyet egy nyájas háthaütés kíséretében adott vala a fizetőnek.

— Látom, hogy ember lesz belőled, Laczkó fiám. Csak te iparkodj ezentúl is, mert hidd meg nekem, hogy minden pályán jó, csak jónak kell lenni hozzá az embernek is. Az pedig mégis a legjobb, a melyik a legkevesebb embernek kell. Ha volna például esőt csináló mesterség, mindjárt odaadnának inasnak.

Mire aztán panaszkodott a nagy szárazság ellen, hogy nem lesz mit enni, hogy éhen fognak halni az idén, még talán az uraság is, majd elbúcsúzóval Disznósnyéktól, ekképen szólt:

— Hanem most pünkösdre még talán akad egy kis pogácsa gazd'uram; azért hát bocsássad el a gyereket vagy három napra; megérdemli azért a lakatért.

Disznósnyé uram komor méltósággal szólt közbe:

— Megfogja a macska az egeret, a nélkül is, hogy Ferencz József-rendet kapjon érte.

— Te pedig vigyázz az órádra, hékás, — folytatá a kasznár a fiúhoz szólva, — mert igen jó óra. Bécsben vettem egy megszorult török zarándoktól s az a tulajdonsága nagyon, hogy egy kicsit lassan jár. De hát tíz forintért nem is szabadhat lóhalálban. A báróé ötszáz forintos chronometer, annak meg az a baja, hogy siet. És az se jó. Látod, nekem soha se volt óram, mégis itt vagyok. Tudom az időt, a napról, az árnyékról, meg a gyomrom hangulatából. Nekem nem is kell óra. Ostobaságnak tartom. Hanem azt mondja a zarándok, hogy pompás szerkezete van. Csakhogy holmi regulák szükségesek és ezeket be kell tartanod. Adj rá kezet, amice, hogy mindig be fogod tartani a regulákat és akkor pompás óra lesz a zsebedben. No, adod a kezedet vagy nem adod?

— Adom, nagyapa!

— No, így már jól van. Hát minden reggel pont négy órakor fel kell húznod és egy félórával előre igazítanod, ha napközben még se járna jól vagy megállna, megrázod egy kicsit, mintha rostálnál vele. A rázás addig tart, míg megindul, mert okvetlenül megindul. Az egész megállás csak egy kis móka, egy kis kötekedés tőle, ne ijedj meg, egy porszem esett bele vagy eféle, mert filigrán, finnyás portéka. Este féltízkor megint felhúzod és megint előre igazítod háromnegyedórával, aztán föltétlen nyugalomban hagyod reggel négyig, azaz vízszintesen fekvő helyzetbe teszed az asztalra vagy a párnánál alá, szóval, hogy ne járj vele. Ezek a szokásai. Különben remek jószág, pompás gépezet. Valami csodálatos, kedves ketyegése van. Vigyázz, nehogy elrontsád.

Laczi boldog volt az órával és igyekezett a természetéhez alkalmazkodni, korán kelt, korán feküdt, hogy az órának eleget tegyen s e közben édes álmodozások közt gondolt a pünkösdi napokra, a mikor talán Mária is meglátja az órát a zsebében. Hogy fog az annak imponálni! Hiszen órája Pál bárónak sincs.

Míg Laczi színes terveket szövö, mohány vágygial készülődött Sulyomra, sőt éjszakánként álmaiban már ott is járt Mari mellett az urasági parkban — addig ott meglehetősen rossz ünnepekre volt kilátás. Sötét felhők tornyosultak kivált a kastély fölött. Az egész községben arról beszéltek, hogy az uraság nagy bajban van. Az a bizonyos suttogás volt ez, mely a dobpergést szokta megelőzni.

Végrehajtott egymásnak adták a kilécsét, de ez nem lett volna baj, hiszen volt a bárónak prókátora, az öreg Tartásányi Ezékiel, a ki el tudta húzni a pörököt, a meddig a bárónak tetszett; a báróné is beteg volt, de ez se lett

volna baj, hiszen ott volt doktor Árendorffer György, a ki medicinákkal tartotta benne a lelket, a meddig a léleknek tetszett — hanem az volt a nagy felfordulás oka, hogy a báró Pesten járt és a Kaszinóban egy pár ezer forintot vesztett becsületszóra. A kártyaadósság pedig nagy dolog. A többi bliktri. Fizeti az ember, ha lyukas hídon talál. De a kártyaadósság parancsol. Annak meg kell lenni, ha a pokolból kerülne is ki.

A pokolnál azonban vannak még valamivel közelebb eső helyek; az uzsorások zsebei. Onnan kell az összeget kiteremteni szép szóval, ígérettel, előre eladott termékkel vagy akármivel. (Betáblázást, sajnos, már nem lehet ígérni.)

— Borly, — mondá a báró a kaszárnak, mikor Pestről hazajött, — pénzre van szükségem.

A hitelünk kimerült, méltóságos uram. A pénztintézetek nem adnak.

— Meg kell a zsidókat próbálni.

— A zsidók is megokosodtak, méltóságos uram.

— Hát mit csináljak? Vesztettem. Maga okos ember, tudja, hogy mi az. Főbe kell lőnöm magamat, vagy fizetni.

A vén gazember vállat vont.

— Nagy urak holonsága.

— Hát mit tanácsol?

— Ne fizessen és ne löjje főbe magát.

— De hiszen kizárnak a kaszinóból.

— Báresak régen kizárták volna. Nevetséges logika. Mert a kaszinóból kizárnák, a mi csak egy ház Pesten a hatvani-utcában, méltóságod ki akarja magát zárni az egész világhól. Hát a két gyerekből: a baroneszből és a kis Pál báróból mi lesz aztán? Ej, ej, méltóságos uram!

— Borly! — szólt a báró szigorúan. — Ne tartson nekem prédikációkat, hanem szorítsa meg a zsidókat, adjon el valamit, adjon el mindent, ha kell, de a pénznek meg kell lenni.

A vén gazember most már nyakába vette a környék uzsorárait, de eredmény nélkül jött haza, fáradtan, leverten azzal a jelentéssel, hogy a tőke óvatos.

— Hát hol járt?

— Mindenütt.

— És mindenütt elutasították?

— Mindenütt.

— Bajomban is volt Flucknál?

— Ott is.

— Nem beszélt Sternnel Koppányban?

— Beszéltem.

— Hát az újfalusi Glück, mit mond?

— Azt mondja, nincs most pénze. Pukkadjon meg ott, a hol van.

— Egyebütt aztán nem volt?

— Kinél kellett volna még lennem?

— Persze persze, — hagyta rá Inokay, nagy flegmával. — ilyenkor tűnik ki, Borly, hogy még mindig kevés a zsidó.

Borly uram figyelmesen nézett a gazdájára: tudta már, hogy a húr a végsőig feszült, mikor az akasztófahumor első csöppje kibugygyan.

— Bizony nehéz a helyzet, de nem reménytelen. — szólt azután, — egy mód még van.

— Halljuk, halljuk, bátyóka, beszéljen, — sürgette a báró nyájasan.

Ha kényeztetni akarta az öregot, bátyókának szólította, mint valaha gyerek korában. Pedig most már nagy megerőltetésébe került, undorodott tőle, nem bicsülte, gazembernek tartotta, gondolván magában: «A tolvajnak bizonyosan van pénze, eleget össze-lopkodott; ha akarja, adhatna nekem, visszaadnám busásan; hiszen nem lehet az, hogy már nekem soha se legyen pénzem többé. Többször

Kinnach László rajza.

— BIZONY, NEHÉZ A HELYZET, DE NEM REMÉNYTELEN, — SZÓLT BORLY.

ott lebegett már ajkán a szó: «Hát magának nem volna egy kis pénze, bátyóka?» de mindig visszanyelte. Nem, nem. Egy Inokay mégse teheti azt, hogy a gazdatisztjétől kérjen pénzt. De hiába is tenné. A vén gazember, ha nem akar adni, úgy is eltagná: ha pedig adni akar, maga is ajánlkozhatik. Talán éppen azt pedzi most...

— Halljuk, halljuk, bátyóka!

— Azt gondoltam, méltóságos uram, hogy talán, ha a családi ékszerekből lehetne csinálni egy kis pénzmagot.

— Azok a feleségemé. Neki adtam: anyám, dédanyám viselték, — nem tehetem.

— Hiszen ki lehetne váltani, — vélte a kasznár.

— Mikor? — kérde a báró.

— Valamikor, — mosolygott gúnyosan a kasznár. — Ha méltóságod akarja, elvinném Pestre és elhelyezném a zálogházban.

A báró szabadkozott eleinte, de minthogy nem volt más mód, pünkösdtől két nappal csakugyan összeesomagolta a családi ékszereket: zafir-, rubin-, gyémántgyűrűket, régi kelyheket, keleti gyöngyökkel kirakott imakönyvtáblákat, forgókat, nászákat egy egész ládányit. A ládát aztán elvitte Borly uram Pestre, úgy, hogy az egész úton rajta ült, mint Bónia Samu bátyánk a koronát rejtő vasszekrényen.

(Folytatása következik.)

A XVIII. SZÁZAD ANGOL FESTŐI.

A Nemzeti Szalon imént meguyult kiállítása felhívja közönségünk figyelmét Anglia művészetének fénykorára, mely összeesik a szigetország világhatalmának kifejlődésével.

A XVIII. század folyamán Anglia páratlan hatalomra és gazdagságra tett szert. A francia háborúkat győzelmesen fejezték be. Kelet-Indiában megszilárdult az angol hatalom; Kanadát teljesen meghódították s egész csomó új gyarmattal szaporodott meg a brit világ-

birodalom. Az Indiák kincsei Londonban torlódtak össze egy életerős, vagyonos polgári osztály kezében. E dúsa középosztálynak módjában állott a fényűzés s így szükségkép ki kellett fejlődnie egy oly művészetnek, mely magán viseli a polgári izlés, polgári szokások bélyegét, úgy a mint a hollandi festészet tükörképe a hollandi polgár-társadalomnak.

De az angol polgársággal vetekegett gazdagságban az ősi arisztokrácia s az angol művészetben mihamar meglátszott a két társadalmi osztály kettős befolyása. A polgári nyersséget megfinomította a főúri kastélyokból áramló előkelő levegő, viszont az arisztokrata szokások mesterkelt nyúgait megbontotta a friss polgári szellő. A XVIII. századbeli angol művészetből hiányzik a hollandi genre-festők nyerssége, de nem találjuk fel benne a francia rococo-világ ezikornyait sem: sajátos nemzeti művészettel állunk szemben, melynek legfőbb vonása a természetesség.

Három nagy névhez tapad az angol festészet dicsősége, ezek: Hogarth, Reynolds és Gainsborough.

Hogarth művészetét manapság leginkább arcképeiben esedéljük, de kortársai előtt genreképei tették nagygyá. Valóságos erkölcsi prédikációk ezek a képek, egy teljes sorozat öt-hat összefüggő képből állt, melyekben a művész kíméletlen gúnyral ostromozta korának romlott erkölcsét. Leghíresebb művének címe: «Marriage à la mode». (Divatos házasság.) Egy gazdag kereskedő lányát nőül veszi egy eladósodott lord. Kis lányuk születik, de aztán a házasság nem törődnek többé egymással, hanem a saját élvezeteiknek, sőt kicsapongásaiknak élnek. A férj rajtaéri nejét kedvesével s a szerető leszür, a férjet. Az ifjú özvegy visszakerül apja házába, s mikor arról értesül, hogy kedvesét kivégezték, méreggel vet véget életének. — Az ilyen házasságok divatja ma sem múlt el, de bizonynyal senki sem szállna magába, ha a műtárlaton vászonra festett erkölcsi intelmekkel találkozánk. Korára azonban óriási hatással volt Hogarth. Utolsó ciklusát csupán rézmetszetekben adta ki «Szorgalom és restség» cím alatt. Két takácsinas együtt lép be a gyárba, a szorgalmas sokra viszi, elveszi a gyáros lányát és megtesszik lordmayornak, — a rest játékos lesz, majd esavargó és gyilkos — s a hajdani bajtársak akkor

A Nemzeti Szalon művészettörténeti kiállításán levő festmény.
Troyon: Tajkép tehenekkel.

találkoznak újból, mikor a lordmayor kimondja a halálos ítéletet a gyilkosra.

Reynolds, a Royal Academy első elnöke ama ritka, szerencsés művészek közé tartozott, kiket már életükben elhalmozott a sors minden dícsőséggel és gazdagsággal. Mint az arisztokrácia divatos művésze, az akkori viszonyokhoz képest is óriási összegeket keresett; évenként átlag 150 képet festett s évi jövedelme majdnem megütötte a 400,000 koronát! Összesen körülbelül 2000 képe maradt fenn; ilyen rendkívüli termelésre csak a cinquecento nagy olasz művészei voltak képesek.

Gainsborough életében némileg háttérbe szorult Reynolds mellett, de az utókor jobban méltányolja, mint elegánsabb, finomabb és rokonszenvesebb művészt. Képeiért a mai műbarátok rengeteg összeget fizetnek. Devonshire hercegnő arcképeért 1783-ban 63 font sterlinget kapott a művész s 1876-ban 10,000 fontért (240,000 koronáért) adták el a képet.

Tagadhatlan azonban, hogy bármily kiváló mesterek voltak a XVIII. század angol művészei, értéküket kisse túlbecsüli a mai műkritika, minek oka talán abban rejlik, hogy a kontinensen sokáig nem vettek tudomást az angol kastélyokban szétszórt műkincsekről s mikor újabban néhány kiállításon összegyűjtve jelentek meg a félve őrzött családi képek, az újdonság varázsa megbűvölte a kritika szemét. De meg el is káprázott attól az aranyözöntől, melylyel a dúsgazdag angol műbarátok igyekeztek magukhoz váltani honfitársaik képeit. Az angol nagy mesterek művei olyan keresletnek örvendenek, hogy áruk hihetetlen magasra szökött fel. Példa erre a Nemzeti Szalonban kiállított sorozat, melynek egyik darabjéért tulajdonosa nem kevesebb, mint 200,000 koronát kíván.

Egyébiránt a Nemzeti Szalon kiállítása nem ad teljes képet az angol művészet fénykoráról, a mi természetes is, mert ilyen nagyértékű és keresett műtárgyak összegyűjtése rendkívüli nehézségekbe ütközik. Az ott kiállított művek közül Hogarth saját arcképet, valamint Hoppner és a skót Raeburn egy-egy női arcképét közöljük, de egyszersmind kiegészítésül bemutatunk néhányat a XVIII. századbeli angol művészet elsőrangú alkotásai közül is.

Reynolds művei közül a devonshirei hercegnő arcképét közöljük, a mint kis gyermekével enyeleg. Mennyi természetesség sugárzik e képből s mennyivel közelebb áll hozzánk azoknál a műveknél, a minőket ugyanez időben Franciaországban a cikornyás rococo nagy mestere, Boucher alkotott! — Gainsboroughnak két legszebb női portráit je az, melyeket bemutatunk. Az egyik (Mrs. Robinson, mint Perdita) csodálatra ragad a kifejezésteljes arc, az alak kecsessége, a póz könnyed természetessége s az az egyszerűség, melylyel a művész az alakot környezetében elhelyezte. — A másik Mrs. Siddont, az ünnepelt színésznőt ábrázolja

utczai ruhában. Állítólag Gainsborough ezen a képén dolgozott a legnagyobb gonddal. Különösen a művésznő orrával bajlódott sokáig, többször átfestette s végre elkeseredetten kiáltott fel: «Damn your nose, madam, there's no end to it!» (Terítettét, asszonyom, hát nem lesz vége már a kegyed orrának!) Egy pillantás a képre meggyőzheti olvasóinkat, hogy az orr fényesen sikerült.

A Nemzeti Szalon az angol művészeket kívül a barbizoni francia mesterek műveiből is kiállított egy érdekes gyűjteményt, melyek közül szintén bemutatjuk Troyon-nak egy szép tájképét.

Dr. R. I.

AZ ÉJSZAKI SARKON.

Annyi expedíciót szerveznek és indítanak útnak mostanában a sarkok felé, hogy már-már reményünk lehet, hogy az egyik vagy a másik mégis csak elérkezik a Földnek erre a rejtelmes pontjára. Érdekes a felett gondolkoznunk, hogy vajjon mit tapasztalnának az emberek, ha az éjszakai sarkra eljuthatnának.

Mindenek előtt ki kell jelentenünk, hogy valószínűleg semmi olyant nem vennének észre, a mit előre nem lehetett volna tudni. Az eddigi

utazások eredményeiből arra lehetett következtetni, hogy az éjszakai sarkvidéken tenger van, vagy legfeljebb apró, elszórt szigetek lehetnek a közelében. A tenger azonban itt az egész évben el van lepve jéggel, a mely nem áll ugyan egy helyben, mert a tengeráramlások lassan mozgatják az egymáshoz szorult jégtáblákat, — de azért még is csak a jég hátán lehetne eljutni igazán a sarkra. Innen, Európa felől nem nagy darab ismeretlen már addig, hiszen Cagni kapitány, a ki eddig legmesszebbre jutott éjszakra, már csak annyira volt a sarktól, mint a mennyire van Budapest Kolozsvártól, a vasútvonal mentén véve. Cagni ugyanis feljutott egészen a 86° 33' szélességre, tehát 384 kilométernyire volt a polustól, míg Kolozsvár a vasúton mérve 400 kilométernyire van Budapesttől. Úgy Cagni, mint Nansen azt tapasztalták, hogy a tenger mind mélyebb és mélyebb lesz, a mint éjszak felé hatolnak. Legutóbb Peary bebizonyította, hogy Grönland sziget s éjszakai vége messze van a sarktól. Mindebből arra következtethetünk, hogy az éjszakai sarkvidéken csakugyan nyílt, illetőleg befagyott tenger van.

Ha valami tudatlan eszkimók vagy eltévedt matrózok járnának ott, észre sem vennék, hogy a Földnek milyen nevezetes helyén vannak. Semmiféle jel, semmiféle különös képződmény nem jelzi azt a pontot, a mely a Föld felszínén van ugyan, de mégsem forog.

Mert különös jelentősége az ennek a pontnak, hogy nem forog. Mi ugyan közvetlenül másutt sem érezzük, hogy forgunk, de jelentkezik a forgás abban, hogy a Nap minden nap felkel és lenyugszik. A ki itt az éjszakai, vagy a déli sarkon áll, az egy 24 óra alatt nem látja a Napot sem felkelni, sem lenyugodni. Nyáron például a Nap a láthatár felett van, néhány fokkal, de egész nap ugyanolyan magasan marad s körüljár az égen, egészen körös-körül!

A mint a mi vidékünkön is változik a Nap delelésének magassága a látóhatár felett egyik napról a másikra, úgy változik itt ezen a szörnyű hó és jégvilágon is a Nap magassága napról-napra. Minden évben egyszer kel fel és egyszer nyugszik le. Februárban megjelenik a látóhatár mentén valami derengő, szomorú fény, eleinte azt hisszük, csak valami éjszakai fény űzi játékát. A derengés azonban szépen körül jár az égen 24 óra alatt. Aztán napról-napra erősödik. Lassanként elnyomja az éjszakai fény kísérteties világát. Rózsaszínbe öltözik az ég alja arra felé, a hol a Nap jár a látóhatár alatt, majd végre márczius 21-ike körül előbukik óvatosan, fagyosan a végtelen jégtábla látóhatárán s csendesesen körüljár, mint valami néma kísértet. Szép csendesesen emelkedik ez-

Reynolds: A devonshirei hercegnő gyermekével.

Reaburn : Ifjú nő arcképe.

Hogarth W. : Onarckép.

Hopper J. : Mrs. Batt arcképe.

A Nemzeti Szalon műveltségértései kiállításán levő festmények.

után s júniusban magasabban van, mint nálunk karácsony tájt délben. De ilyenkor nincs éjszaka! A Nap sűt folyton, szakadatlanul, egész szeptember 23-ig, a mikorra ismét csendesesen eltűnik, megint hat hónapra.

Hol kelt? Hol nyugodott? Alig tudnánk megmondani, olyan fokozatos a kiemelkedése. Hol delett? Hiszen egy-egy nap mindig egyforma magasan járta körül az eget! Mi azt mondjuk, hogy akkor van dél, a mikor a Nap épen déli irányba kerül. De a sarkon nincs dél és éjszaka, kelet és nyugat: akármerre induljunk el, mindenfelé délnek megyünk. Hát akkor mikor van itt déli tizenkét óra.

Minálunk déli 12 órakor van a Nap legmagasabban. Ott egész nap egyforma magasan jár körül. Mihez igazítsuk hát az óránkat?

A mikor Budapesten déli 12 óra van, akkor dél van azon az egész délkörön, a mely Budapesten megy keresztül. Dél van tehát Danzighban, Stockholmban, Tromsöben, Norvégia éjszakai partjain, a Spitzbergákon s általában végig húzhatjuk újjunkat ezen az egész vona-

lon, egész a sarkig s ott mindenütt dél van ekkor. Igen ám! De ezen a vonalon tovább haladva arra a részre jutunk, a melyen épen éjfél van! Ha tehát valaki délben, 12 órakor Európa felől közeledik az éjszakai sarkhoz, egy másik utazó pedig Alaska felől közeledik, ugyanesak ide, akkor annak a másíknak órája éjfél mutat s ha épen a sarkon szemben találkoznak, az egyiknek az órája — egészen helyesen — delet mutat, a másiké meg — szintén egész helyesen — éjfél. Bizonyára megtenné az expedíció, hogy körülülne a sarkot, rá állítaná a lámpát s nagyokat innának a megolvastott hóléből a sikeres hazatérés üdvére. Tegyük fel, hogy négyen vannak. Akkor az egyiknek éjfél tizenkettő van, a ki jobbra ül tőle, annak reggel hat óra, a szemben ülőnek déli tizenkét óra s a baloldali szomszédjának este hat óra. A kristálytiszta, sötét égen karbunkulus gyanánt ragyog felett a Sarkcsillag, a sátor falát meg-meg lebbenti a dermedtő hideg szél; alattuk a meg-meg roppanó jég alatt néhány ezer méter mély oceán, a

melynek néma lakói bizonyára a sátor alá gyűltek a jégen átderengő lámpafény világára . . .

Aztán leterítik a háló-zsákokat s igyekeznek mindegyik elaludni. Nehezen megy, mert nagy az öröm okozta izgalom, hogy íme ők az elsők, a kik idejutottak erre az elátkozott helyre. A fáradtság azonban jó altató s csakhamar mély álomba merülnek. Künn, a sátoron kívül a végtelen, emberhangtalan jégsivatag, az égen némán surrannak a csillagok. Mindig ugyanazok a csillagok. Ott kering a Gönczöl-szekere, mindig ugyanolyan magasan a látóhatár fölött; ott szikrázik, épen a feltorlasztott jégtábla-darabok között, közel a látóhatárhoz az ég legfényesebb álló-csillaga, a Szíriusz. Ezt is mindig látni lehet, ha derült az ég. Erre vagy amarra, messze, messze ide dereng az éjszakai fény, a mely sokkal délebbre, valahol Izland vidékén, vagy a Makanzie folyó torkolatánál úzi kísérteties játékát. Néha elég közel jut, de akkor mindig Ázsia felé látszik, mint valami fakó, foszforeszkáló fényű szívárvány.

Gainsborough : Mrs. Robinson mint Perdita.

Gainsborough : Mrs. Siddons arcképe.

A mikor este a függő lámpát eloltották, megdőlött az és esendően ingani kezdett a sátor hosszában. Mint a kilendített inga, esendően, nyugodtan folytatta ingáit a lámpa. Csakhogy a míg lefekvés a korsátor hosszában ingott, hat óra múlva épen keresztben folytatta ingáit. Azaz helyesebben mondjuk úgy, hogy a föld szépen elfordult míg az inga megtartotta eredei lengésének az irányát.

Jó hosszúra nyúlt a boldog felfedezők álma. Aludtak talán tíz órát egyhuzamban. A mikor felébredtek, ép olyan volt az ég, mint a mikor lefeküdtek. Ugyanúgy ragyognak a csillagok, ugyanaz a kristály éjszaka. Hány óra lehet? Az egyiknek az órája reggel tíz órát mutat, a jobboldali szomszédjái délután 4 órát, a ki vele szemben aludt, az esti tíz órát olvas az óráján s a negyedik azt mondja, hogy igen korán kelt, mert az órája reggeli négy órát mutat.

Megreggeliznek s aztán felállítják a csillagászati műszereket, hogy megint meggyőződjenek róla: csakugyan az éjszakai póluson vannak? Ezt csak a csillagok után lehet megállapítani, mert a Föld felszínén nem jelzi semmiféle különös jel.

A mérések eredménye az, hogy a műszer nem áll az éjszaki sarkon, hanem néhány kilométerre attól a Spitzbergák felé. Hát lefekvés előtt nem jól mértek volna? De igen. A hosszú alvás ideje alatt a jégtábla szép csendesen úszott velük Európa felé. Akár meg se mozduljanak többé: a Földnek ez a legfiatalabb szilárd kérge, ez a lebegő, úszó kontinens elviszi őket haza felé, csak fűtőszerez, meg élelemmel bírják ki. Vagy talán épen azért sietnek vissza befagyott hajójukhoz, a mely ép úgy vándorol csendesen a jégtáblával, mint ők maguk és közeledik a jeltelen sír felé, a hol meghalt az idő, a hol nincsenek napok, csak évek, a hol minden az örökkévalóságra emlékeztet...

Reméljük, hogy sikerülni fog nemsokára elérni ezt a csodás pontot. A tudomány nem hiszem, hogy sokat nyerjen vele közvetlenül, de a nemesen gondolkozó emberek szívébe lelkesedést önt az ember legnemesebb munkája, a tudományos kutatások iránt. *Bavang.*

GRUBICZY LÁSZLÓ.

1830—1904.

Egy áldott lelkű, meleg, gyermeteg kedélyű öreg úr halt meg e napokban pozsony-ivánkai tuskulumban, ki bizonyosan vidám mosolylyal, játszi bonhomióval ekképen búcsúzott volna el tőlünk a halálos ágyán, ha beszélni tud:

— Az örök elválás tajtékzó hullámainak mélységeibe merülök.

Ilyen bohókásan kifejezett mondatokban szeretett diskurálni, de meglehet, hogy komoly, rejtett célja is volt nevetségessé tenni a túlzásra vitellel a magyarok frázis-szeretetét, mely különösen a «bájdalú zenérek» és a «csergedező patakesák» korában virágzott, úgy hogy «az elmék padmalyáról lecsepegett szép szavak rezgősei a szívek finom húrjait bűbájós illatokkal kengették.»

Grubiczy azonban nem igen búcsúzott el már senkitől, mikor meghalt, mert hiszen a halála előtt se élt már. A halál már megérintette volt öt évek előtt a kaszája tompa végével: részletekben vitte el. Először a lelkét ölte meg, a memoriáját, a beszélőképeségét, most a legvégén csak az értéktelen testtel bánt el, a mit évek soráig itt hagyott üresen, ok nélkül. Látszik, hogy a természet maga se a ezelszerűségre van berendezve.

A hetven éves öreg úr magyar bíró volt ugyan, de távol hazájától, a kairói nemzetközi bíróságnál (tribunal mixte), fiatalabb korában pedig nagy nyelvtalentuma miatt mint tolmács volt alkalmazva a bécsi es. kir. udvarnál. A magyar világban igazságügyminiszteri titkár lett, majd székesfehérvári, később budapesti közjegyző, minthogy úgy is nagy része volt az újközjegyzősegi intézmény szervezésénél. Az ő tan-

Kairói fénykép után.

GRUBICZY LÁSZLÓ.

folyama előzte azt meg. Közjegyzőből nevezték ki a kairói bírósághoz, hol a forró afrikai klímának lett áldozata, előbb a szomevilágát vesztvén, később pedig (öt év előtt) szélhűdés érte az Alexandriába érkező hajón.

Bírói érdemei se kiesinyek, nem egy magas értekezése jelent meg a sajtóban jogi dolgokról, emlékéit mind a mellett egyik sikerült vígjátéka: a «Sziget a szárazon» fogja legtovább fentartani. A hetvenes években adták a Nemzeti Színházban, a mikor mint kiváló írói talentumot üdvözölték az akkor fiatal miniszteri titkárt. A «Sziget a szárazon» volt a modern vígjáték egyik első paesirtája magyar színpadon. Új és friss alakokat hozott be az újjá alakult viszonyok keretében, a régi megunt Baczur Gáspár és Bürgözdí Bandik után. E vígjátékot később Kairóban is előadták francia nyelven a khedive palotájában, — hol Grubiczy gyakran volt szívesen látott vendég.

Különös eset, hogy Grubiczy sem azelőtt, sem azután soha se próbálkozott szépirodalommal. Íróknál az «egyetlen gyermek» csodálatos jelenség.

Grubiczy különben minden nyarat itthon töltötte, vagyis inkább *Egyenhegyen*, a mint Gleichenberget nevezte, mert a kedélyes öreg úr mindent magyarosított: Stuttgartot «Kanczaker»-nek nevezte, Feldbachot «Mező-patak»-nak, magukkal a kairói cezékkel is úgy bánt. Átok Jancsinál étkezett, Kovács urannál uszonált, Kakas szabónál dolgoztatott, és ha egészségben megéri vala Giuseppe Sartot, kétségkívül «Szabó Jóska» pápasága alatt végzi szokásos kirándulásait a steyer búcsújáró helyekre.

Már kora nyáron ő volt az első vendég Egyenhegyen, a hol vidám szívélyességgel üdvözölte ismerőseit, vagyis a hogy ő mondta: «A viszontlátás habzó serlegeit bugyborékol-tatta.»

A kairói előkelő világ francia simaságú társadalma rányomta a maga simaságát, finomságát és végtelen ndvariasságát, egyike volt azoknak a szeretetreméltó uraknak, a kik a nők körül nélkülözhetetlenek, senki se tudott nálánál kedvesebb lenni ő előttük s csevegni jobban azokról a semmiségekről, melyek elűzik az unalmat. A «sovány kezek barátja» örökre hiányozni fog. A női kéz volt örök themája. Erről beszélt, ezért rajongott, még verseket is írt a sovány kézhez. Ha valaki, bármily komoly ember, valamit elbeszél, akár Kleopatráról vagy

Corday Charlotteról: az öreg úr a maga szeretetreméltó mosolyával képes volt őt a legsóvárrabb kivánsisággal félbeszakítani:

— És milyen volt, kérem, a keze?

Most már mindennek vége. A legsóványabb, legesontosabb kéz, a halálé hozzáért és a czukros, édes, roccoco öreg úr nincs többé.

Egy darabig még élni fog barátai szívében, egy darabig a Nemzeti Színház története tartja fenn, de legtovább fog élni neve a magyar költségvetési vitákban, a mikor a civilizista tárgyalásánál, mint eddig is minden esztendőben, még ezután is sok évtizedekig ki lesz mutatva az udvari hivatalnokok la stromában annak bizonyítására, hogy ott magyarok is vannak alkalmazva. *M. th. K.*

KANNIBÁLOK MAGYARORSZÁGON.

Az 1782-ik esztendőben Hontmegye törvényeszéke szörnyű és ritka, sőt a magyar törvénykezés történetében egyenesen páratlanul álló bűnygyben hozott ítéletet.

Égnek mered a hajunk szála, ha az emberi elfajulásnak ezt a maga nemében egyedül álló esetét az európai felvilágosodás korának hajnalán, az alig betűzhető deák nyelvű peresemékből olvassuk:

A viszokimészárszékbe való betörés egy Almáson elkövetett betöréses lopás vezette nyomra legelőször az igazságszolgáltatást. A befogott kőbor cigányok az erős vállatásra beismertek egy gyilkosságot is, melynek fonálán kiderült, hogy egy 300 tagból álló szervezett bandából valók, mely Hont- és Barsmegye erdősegeiben számos utonállást vitt véghez és sokáig rettegte a közbiztonságot.

Tovább kutattak ezután s nyomára jöttek, hogy e bűnszövetkezet már évek óta működött. Vezére, *Sárközy György* egymaga 24 gyilkosságot ismert be; *Zsigmond Mihály* saját állítása szerint 3—4 év óta tartozott a szövetkezethez, *Sándor Mihály* öt év óta, *Koncsek Ferencz* és *Gáspár 5—6*, *Förös Mihály* pedig nyolcz év óta.

De, hogy még ennél is régebb idő óta garázdálkodhattak, bizonyítja *Sárközy* vallomása, a ki egy azelőtt 10 évvel Szöllösön elkövetett gyilkosságot is magára vett, továbbá *Bojsza Andrásé*, a ki saját szavai szerint 12 év óta betyárkodott s *Kuralyi Máriaé*, a ki csupán a nemesini erdőben három gyilkosság véghezviteléről birt tudomással. A 60 éves *Sárközy György*, kinek minden pereputyja kötél által mult ki, maga kérkedett *Didi* Ferencz társa előtt, hogy kora gyermekébe óta lopásból él. Úgy látszik, hogy a banda minden tavasszal József-napkor összeállt s a tél beálltával újra feloszlott.

Óvatosságukat jellemzi, hogy megyebeli lakosok tulajdonát, marháját nem bántották, nehogy a nyomozás rájuk terelje a figyelmet. Mindig idegen helyről jött vándorokat, sáfrányosokat, gyolesókat, kalmárokat támadtak meg, csak egy pereszlényi mészáros eltűnéséért keveredtek gyanuba, a ki pünkösöd táján távozva hazulról, többé nem tért vissza. De ennek az egyének azonosságát nem sikerült megállapítani azzal az áldozattal, a kinek meggyilkolását a peszmenti erdőben körülbelül ugyanezen időtől *Tökölly István*, *Bojsza András*, *Sárközy György* és *Gáspár Károly* beösmerték. Legelőször az eltűnt ruházatának felesége által közzét leírása az áldozatra vonatkozó adatokkal nem vágott össze.

Minthogy azonban nem sokkal előbb ezt a mészárosot is többen látták *Didi* Miklós házába betérni, mely Felső- és Alsó-Almás közt épen középen feküdt, sok valószínűség támogatta azt a föltevést, hogy őt is a cigányok pusztították el. A megtartott helyszíni szemle nem vezetett eredményre, bár a tettesek egyike, *Hliszky Máté* önként ajánkozott az eltemetett hullák helyének fölfedezésére. De kisült, hogy csak szokási szándéka elleplezésére tette, mert kiszálás közben leoldva karjáról a köteléket, futásnak eredt s az erdőbe akart rejtőzni.

Ebben pontosan megjelölték a tettesek *Didi* Miklós háza tüzhelyének szegletköveit, a hol a hullákat szétdarabolták s bevallották azt is, hogy a feldarabolt holttesteket megpör-

A TARVARJÚ. (Columba eremita L.)

A TARVARJÚ NAGYORRÍTOTT FEJRESE ÉS NYAKA.

költék, megfőzték s elfogyasztották, sőt *Hlászky* Máténak süketisége és hebegése ellen is jót tett állítólag e kannibáli szokás.

Most már még erélyesebben láttak hozzá a tettesek kézrekerítéséhez. Nemsokára 132-re emelkedett a letartóztatottak száma, a kik bevallották, hogy egész külön társadalmat alkottak, maguk közül papot választottak, a ki az egyesülni kívánó párokat összeadta, mely alkalommal nagy lakodalmat csaptak s táncz muzsika közben 3—4 embert is leölték és fellakmároztak.

Midőn egyiköket megkérdezték, hogy milyen ízű az emberhús, ez azt felelte, hogy az nem újság előttük, nagyapáik is azzal éltek. Ha túlságosan ninos megfőzve, igen finom, de soká főzve nem jó, s általában a soványok húsa jobb, mint a kövéreké.

A rettenetes leleplezés hírére a legszélesebb körű intézkedéseket tették a törvény teljes szigorú alkalmazására, a mi annál nehezebb volt, mert nemcsak a megyebörtön telt meg vádlottakkal, de az istállók és pincék is. Maguk a bírák sem érezték magokat biztonságban s Rimaszombatban ütötték fel szállásaikat, a honnan csak az ítélethozatalra rándultak le.

A megyei hóhér nem volt elég az elítéltek kivégzésére, a selmeci hóhér is segítségül hívták. Így is három napig tartottak a kivégzések. Báth, Kemence, Csebi helységekben, mint a megye legjárta útjain, sőt Szalkán és Drégelen is állítottak fel akasztófát. A vesztőhelyre vivő út alatt a helybeli papságnak, hat ferenczrendi, két piarista és két Pálos-barát segédkezett.

Első napon 41-et végeztek ki és pedig 16-ot lefejeztek, 14-et felakasztottak, 5-öt kerékbe törtek, 3-at felnégyeltek s testrészeit a bitóra szögezték ki, kettő a botütések alatt adta ki lelkét. Az ítélet megsabta, hogy az akasztásra ítéltnek végig kellett nézniük a pal'os általi kivégzéseket, a kerékbe törésre ítéltnek az akasztásokat, a felnégyelendőknek pedig a kerékbe töréseket, hogy így a fokozatosság a büntetésnemekben a nem, a kor s a tett sulya szerint érvényesüljön.

A fejezetre ítélték csupa asszonyok voltak, név szerint: *Révay Anna*, *Károly Mária*, *Didi Ferenczné Mária*, *Sovszky Katalin*, *Géczy Mártonné Ilona*, *Farkas Róza*, *Jónás Tamásné Sára*, *Balázs Erzsébet*, *Sárhözy Czezil*, *Sándor Mihályné Mária*, *Jónás Ferenczné Zsuzsanna*, *Jónás Mari*, özv. *Kállayné Rudics Mária*, özv. *Polyákné Rudics Mária*, *Istók Tamásné Mária Krisztina*, *Szarka Ilona*, *Sárhözy György* kedvese. Az ítélet kiemeli, hogy ezek az áldozatok sikoltásait hegedűszó mellett dalolással, tánczszal, lárnozással igyekeztek elnyomni.

Kötélre ítéltettek: *Zsigárdy Mihály*, *Didi Ferencz*, *Antics János*, *Gody Koska János*, *Laczi Miklós*, *Géczy Márton*, *Robecz Ferencz*, *Gáspár Károly*, *Hsický Máté*, *Sándor Mihály*, idősb

Didi Pál, *Jónás Mihály*, *Koncsok Gáspár*, *Zsigmond Mihály*, *Belsy Samu*.

Kérékbe törettek: *Zsigárdy István*, *Porangyi István*, *Tököly István*, *Bajza András*, *Jónás Ferencz* és pedig úgy, hogy alsó lábszárakon kezdték a kerékbe törést.

Felnégyeltek: *Sárhözy Györgyöt*, *Förös Mihályt* és *Koncsok Ferenczet*.

De még ez nem volt elég; következő napokon ismét 24-et végeztek ki s még mindig maradt hátra 80, úgy hogy az összes kivégzettek száma 145-re rugott.

Csak az áldott állapotban lévő asszonyoknál függesztették fel az ítélet kihirdetését és végrehajtását a szülés megtörténteig. A felnégyeltek testrészeit részben a laládi hid táján, részint a fejjel együtt, Drégel vidékén Nagy-Oroszi felé fordítva függesztették mindeneknek elrettentésül a szegyenoszlopra.

Nem volt ennél nagyobb és gonoszabb bünszöveget sem azelőtt, sem azóta hazánkban. Nyomatott emléke sem maradt, a mi jobb is, mert csak társadalmi és közigazgatási állapotaink rettenetes barbárságát bizonyította volna.

A TARVARJÚ.

Ez a tarfejűségénél fogva tiszteletreméltó madár a XVII-dik századot követő időkben kezdett hanyódni, elhomályosodni; nem csak a magyar irodalomban és felfogásban, hanem a művelt külföldön is csak így voltak vele.

A *Colepinus* magyarja nem ismerte, 1588-ban *szárcsól* gyanít benne, mert ennek egy kis tarsága van a homlokán; *Szenczi Molnár Albert* híres szótára 1621-ben *vizi varjút* tesz fel, mely egy a kárákatnával; ennek meg a kopaszága a torok részén van; ezen a soron tudós *Páriz Pápai* uram egyik *Dictionariuma* még a Pelikánt is fölteszi róla. A legezifrábbak a német gyanítások, különösen *Grinan-nél*, a ki az éjjeli hollón — *Nachtrapp* — elindulva, mintha belevadúlna, úgy sorolja elő az éjjeli baglyot, a vakvarjút, a kecskefejöt; de sőt még a denevért is!

Erőssége a madár valóságának az öreg *Gesner* volt, ki a madarat leírta és gyarlón bár, de mégis lerajzolta, úgy 1555 táján; nekünk magyaroknak meg az, hogy a *tarvarjú* egyedül álló népies madárnév volt, olyan, mint a daru, tuzok vagy holló és hogy példabeszéd is szolt róla, ez:

•Egyébkor is láttam tarvarjút ágon.

A közmondás, itt inkább példabeszéd, mindig a mellett bizonyít, hogy valóság rejlik alatta és mélyen gyökerezik a közfelfogásban.

De nálunk már a példabeszéd is kopni kezdett, sőt el is kopott. Előbb csak úgy, hogy az ágból karó, — utóbb pedig úgy, hogy a tarvarjúból csak varjú lett. De hát varjút és sok más madarat karón látni, mindennapi dolog, tehát semmi olyan, a mi a példabeszéd mélyebb értelmét megokolhatná, magyarázhatná.

Ekkor történt, hogy három jeles madártudós: *Rothschild*, *Hartert* és *Kleinschmidt* kisütötte, hogy *Gesner* madara valóság, Ibis-féle madár, mely a víztől elpártolt és a XVII. századig Svájcban élt, ott váromokon, kupaczokon tartózkodott, fogdosta a tücsköt-bogarat, fekete is volt, *tarfejű* is volt, a golyával jött és azzal vonulgatott el, német neve pediglen *Wald-rapp* volt; hogy ez a madár Kis-Ázsiában és Afrika éjszaki részén ma is él; de Európából kimaradt, utóbb feledésbe ment. Kinálkozó nyomokon elindulva reájöttem, hogy ez volt a magyarok *tarvarjú* madara, mely Ibis-voltánál fogva *nem szállott ágra* s hogy így a magyar példabeszéd: •egyébkor is láttam ágon tarvarjút, tulajdonképen azt mondja: •egyébkor is hallottam bolond beszédet, — a mi meg is felel a magyar képletes beszéd szellemének.

De még egyéb is világossá leszen, az t. i., hogy miért választották a reformáció tüzes, magyar terjesztői vitatkozásaikban és irataikban ellenfeleikkel, a szerzetesekkel szemben mindig a *tarvarjút* hasonlatnak? Teszem azt *Mélius Péter* uram, már 1561-ben így fakad ki 111-ik *predikációjában*:

•Okatlan rókához és *tarvarjúhoz* illendő ravaszság — Vagy más helyen: •Mezítelen *tarvarjúk*, hitetlenek nem leszünk.

A ki az e sorokhoz tartozó madárképet jól szemügyre veszi, látja a feketeségben, tarfejűségben, sőt még abban is, hogy a tarfej húbján meg van a fekete •barát-capucium• ennek a madárnak a hasonlathoz igen alkalmas voltát.

Nagyon valószínű, hogy *Méliusz* és *Baranyai Dersi* — 1598 — még színről-színre ismerték a madarat. Úgy a mint kiveszett, elhalványodott fogalma és tévedésekhez vezetett.

A legőbb tanulság pedig az, hogy vannak nyelvi kérdések, a melyeket — mint ebben az esetben — csak alapos természetstóriai készség oldhat meg biztosan.

Herman Ottó.

EGYVELEG.

• A szókőv oly államokban, melyek béke idején is nagy sereget tartanak, tetemes költséget okoz. Így például a francia költségvetési bizottság a múlt év utolsó napján tartott ülésében azt találta, hogy az 1904-ik szökő év fölös napja zsold és lőtár alakjában 800 ezer frank többkiadást okoz. Az államháztartás többi részeiben ezen többkiadás néhány millió frankra rüg.

ESTÉLXI RUHA.

* **Az angolok és a szappanfogyasztás.** Egy angol újság gyarmati levelezője nagy fölfedezést tett, sőt kettőt is. Először kimondotta, hogy az angol faj pusztul, hanyatlik; másodszer pedig megállapította mindjárt az okát is abban, hogy túlságosan sok szappant fogyaszt. A sok mosakodás, ugymond, eltávolítja a bőrt védő zsírréteget s ebből meghülés, rheuma, stb. származik. Az angolok tehát azért pusztulnak, mert túlságosan tiszták. Bizonyítékul felhozza, hogy ő maga kitűnő egészségnek örvend, mert 30 év óta nem használt szappant, (hogy az olvasó meg ne ijedjen, hozzá teszi, hogy fürdeni rendszeren szokott). Bármint legyen is a dolog, tény, hogy az angol orvosi lapok komolyan foglalkoztak a tárggyal és arra az eredményre jutottak, hogy a túlságosan szappanozás csakugyan ártalmas lehet, csak hogy ez az angol népnek csak nagyon csekély részét illeti, ellenkezőleg kórházakban azt tapasztalják, hogy az alsóbb osztálybeliek borzadnak az alapos mosakodástól. Ez oldalról tehát nem fenyegeti baj a hatalmas nemzetet.

* **Európa leggazdagabb osztriga-telepe** a franciaországi Cancale falu közelében van a normandiai partokon. Ezen a telepen évenként csak egyetlen napon szabad osztrigát szedni, máskor tilos az állatokat háborgatni s ennek köszönheti a telep rendkívüli gazdagságát és jóléte voltát. Midőn az a bizonyos nap elérkezik — április hóban, — ágyúlövés hirdeti a halászat megkezdését, s a Cancale kikötőjében összegyűlt több száz bárka egy állami rendőrhajó kíséretében gyorsan megindul az osztriga-telep felé s folyik a halászat rendkívüli buzgalommal estig, mígnem újabb ágyúlövés jelzi, hogy az osztriga-halászatnak a következő évig immár vége. 30—40 millió osztrigát fognak a halászok ilyenkor össze, s e roppant tömeget a következő napokban becsomagolják és szétküldik az ország fogyasztó helyeire. E természetes osztriga-telepen kívül még több százra menő mesterséges telep is van a francia partokon, de összesen sem bírnak annyit termelni, hogy az a francziáknak elegendő legyen. Mert az évi fogyasztást 400 milliónál jóval többre lehet tenni, ennyi osztriga pedig a francia partokról nem kerül össze s a hiányt más országokból kell pótolni.

* **Skócia némely városában** divó szokás szerint a város magasabb hivatalnokainak háza elé egy vagy több lámpaoszlopot állítanak. Így az edinburghi polgármester háza előtt két, a város címerével díszített lámpaoszlop áll, míg a főbíró és a jegyzőt csak egy-egy oszlop illeti meg.

* **A japáni hajadont,** özvegyet vagy férjnél levő nőt hajdíszeről fel lehet ismerni. Hajadonok hosszú fekete hajfonatukat legyező vagy pillangó formára fésülik. A még egyszer férjhez menni akaró özvegy a konty hátsó részébe teknősbékaosont tűket tűz, a mely özvegy pedig elhalt férjéhez örökre hű akar maradni, simán fésült hajában semmiféle díszet sem visel.

* **A világ egyik legrégebbi ruhadarabját,** egy japáni császárné köntösét, a XIII. század óta egy Yokohama melletti templomban őrzik, hol azt a papok némelykor közszemlére teszik. A sárga selyembe szövött mondatok a köntös eredetét kétségtelenné teszik.

* **Különös hiedelmek.** Sziléziában a karácsony éjjelén született gyermekeket mind ügyvédnek nevelik, azt hívén, hogy különben csaló vagy tolvaj lesz belőlük. Spanyolországban a nép közt az a hiedelem van elterjedve, hogy a hangyák karácsony napján istenitiszteletet tartanak.

* **Szibéria** majd minden falujában az ablakok alatt külön e célra készült hosszúkás dobozokban kenyéret és más élelmiszereket szoktak kitenni menekülő fegyenczek számára. Ezen régóta divó szokást a rendőrség nem akadályozza.

* **A fülemile éneke** éjszakának idején másfél kilométerre is elhallatszik, a tigris ordítását pedig tizenkét kilométernyi távolságban is ki lehet venni.

* **A new-yorki rendőrség** hivatalos kimutatása szerint a város utcáin előforduló óriási tolongás és forgalom naponta átlag egy ember életébe kerül. Az így bekövetkezett átlagos 365 haláleset közül 172-t a villamos kocsik, 146-ot közönséges járművek, 29-et különféle balesetek, 7-et megvadult lovak, 2-öt kerékpárok, 1-et pedig automobil-kocsik idéztek elő.

* **Az angol-boer háboru alatt** teljesen félbeszakadt transzváli aranytermelés mostanában oly óriási mérveket öltött, hogy a dél-afrikai aranypiac árai rövid idő múlva kétségkívül irányadók fognak lenni. Mostanáig San-Francisko uralkodott az aranypiaczon, ezentúl Pretoria, illetőleg London fogják az arany értékét megállapítani.

* **Új léghajó.** Legújabbán *Unge* svéd tüzértiszt az általa tervezett és készített kormányozható léghajón a Balti-tengeren átkelt. Az útát Stockholmból Novgorodba (Oroszország) tizennégy óra alatt tette meg, habár a tengeren támadt szélvész a hajó irányzását nagyon megnehezítette.

PÁRISI DIVATKÉPEK. — NÁLI ÖLTÖZÉK.

IVEZÉS.

KÉPEK A JÉGRŐL.

Vagy két hétig, míg a lágy idő megint be nem köszöntött, ugyancsak hangos volt a városligeti tó a koresolyázók sokaságától. A tavaly elkészült beton-pályán már az első fagynál vígan koresolyáztak a budapesti koresolyázó-egylet tagjai. Kár, hogy a jégsport iránti érdeklődés az utóbbi években megcsappant s míg 1896. évben 8019 volt a tagok száma, ez idén már csak 6500-an voltak. Pedig hát egészségesebb sportot téli időben a fővárosi ember nem találhat s a budapesti koresolyázó-egylet palotaszzerű épülete nagyságra és kényelmes berendezésre nézve páratlanul áll Európában. A külföldi koresolyázó-egyesületek nagyobb része ugyanis társadalmi osztályok szerint szét van forgácsolódva s ezért egyetlen bécsi, berlini vagy amsterdami koresolyázó-egylet sem oly népes, mint a budapesti.

A városligeti jégpálya, körülötte a mezőgazdasági muzeum részére a vajdahunyadi vár s egyéb nevezetes magyar épületek mintájára épített épületesoporttal oly képet nyújt, mint a világ egyetlen jégpályája sem.

A hatvanas évek vége felé néhány budapesti orvosnövendék kezdte divatba hozni a fővárosban a koresolyázást s élükön Kresz Gézával, megindították a mozgalmat. A kezdet azonban nagyon nehezen ment. Az eszme sokféle ellenszennvel találkozott, előkelőbb körökben egyenesen illetlennek találták, hogy hölgyek is koresolyázzanak, némely orvosok pedig az egészségre mondották károsnak. Végre az úttörők, névszerint dr. Kresz Géza, dr. Maurer Artur, dr. Vajda Adolf, Hoffmann Sándor és Viktor, Jezovics Kornél, Stuller László, Benke Gyula, Szentkirályi Albert, Vavrik Antal, Unger Leó és Keve József megkezdtek tizenketten a koresolyázást a városligeti el-

kerítetlen tó jegén. A kis társaság lassanként mindinkább szaporodott, s hölgyek is kezdtek részt venni a koresolyázásban.

A tizenkét alapító a parton egy kis fabódét építtetett, hogy a hölgyeknek legyen hol felkötni a koresolyát. Hogy pedig vigabban folyjék az «iringálás», gróf Andrássy Manóné egy nagy kintornát adott kölcsön az egyesületnek és ennek a hangjai mellett siklottak, lejtettek a napról-napra jobban szaporodó koresolyázók.

A most két éve elhunyt dr. Kresz Géza fáradhatatlan buzgalma folytán egyre jobban terjeszkedett az egyesület és 1869 deczember 2-ikán megtartották az első alakuló közgyűlést. Elnökül megválasztották gróf Andrássy Manót, alelnökül pedig Keve Józsefet, az ötvenes évek egyik ismert sportsmanjét, a ki egyizben Széchenyi Ödön gróffal Regensburgtól egész Konstantinápolyig ment csónakon.

Mintán az egyesület végleg megalakult, még nagyobb buzgalommal láttak hozzá a tagok toborzásához, s előkelő hölgyek is egyre nagyobb számban keresték föl a jégpályát.

Az 1870-iki második koresolyázó-télen már kint lehetett látni naponta gróf Andrássy Aladárnt és Manónét, báró Edelsheim-Gyulai Lipótnét, báró Liphay Bélánét, Türr tabornok nejét, a ki egyike volt a legszenvedélyesebb és legügyesebb koresolyázóknak.

A főuri világ férfiai közül első sorban gróf Andrássy Gyulát lehetett látni, a ki fiatalabb éveiben gyakori látogatója volt a jégpályának. Remekül koresolyázott és elegáns sugar alakja messziről kitűnt.

Igen fényes társaság volt akkor együtt és rendez koresolyázók voltak: gróf Apponyi Lajos, a mostani udvarnagy, gróf Batthyány Elemér, herceg Csetvertynsky Boris, gróf Andrássy Manó, gróf Andrássy Aladár, gróf Nádasdy Ferencz, gróf Pejachevich Gábor, báró Üchtritz Zsigmond, a tragikus véget ért gróf Zichy-Fer-

A KEZDŐ KORESOLYÁZÓK PÁLYÁJÁRÓL.

Horeg h. C. Gyula amatőr fényképész.

FÖLÁLLÁS A KERINGŐRE.

A KERINGŐ KEZDETE.

raris Viktor, gróf Sztáray János s a jégspornak máig lelkes híve, Rohonczy Gida.

A jégpálya kezdetleges volta csak kedélyesebbé tette a mulatozást, melynek nem szolgált akadályul, hogy a fabódé, mely iroda, melegedő-csarnok és korcsolyafelkötő-helyiség volt egyszerre, mindössze egy rozoga asztallal, két székkal és egy ócska szekrénnyel volt bútorozva.

Egyik sarokban egy szalmazsuppokból rögtönzött pamlag állt, erre ültek a hölgyek, míg a szolgálatkész gavallérok felkötötték lábacskaikra az ócskadivatú, szíjas korcsolyákat.

1872-ben már négyszázra szaporodott a tagok száma s ekkortáiban rendezték az első korcsolyaversenyeket. Rudolf trónörökös magyar ember és pedig Lipcsey, a nemrég elhunyt gödöllői postamester oktatta a korcsolyázás elemeire a gödöllői park taván, nevelője, Latour altábornagy felügyelete alatt. Mint gyakorlott korcsolyázó meglátogatta a budapesti korcsolyázó-egyletet is 1871-ben, a miről az egyesület emlékkönyve melegen emlékszik meg.

Így fejlődött egyre az életrevaló egyesület, a mely a hetvenes évek vége felé és a kilencvenes évek elején érte el virágzásának tetőfokát. A korcsolyaegyesület megalakulása óta lefolyt harmincznégy év három korszakra osztható. Az első korszak: 1869-től 1875-ig, a fabódé korszaka, a második korszak: 1875-től 1888-ig, midőn felépült az első, a régi korcsolyapavillon, és végül a harmadik korszak: 1888-tól 1893-ig. A mostani korcsolya-palotát 1893-ban építették.

Az idei évadban megtartották a tervezett mű- és gyors korcsolya versenyeket. Az érdekes versenyek alkalmából másodsor kerültek kiosztásra: az egyesületnek 28 év óta működő, érdemes elnöke Busbach Péter nevére nevezett hatezer korona értékű arany éremből álló vándordíj a műkorcsolyázó bajnoknak, valamint az egylet alapításától kezdve buzgó választmányi tagja Benke Gyula nevére alapított ugyanilyen értékű vándordíj: egy ezüst szobor a gyorskorcsolyázó bajnoknak. A szép kivitelű ezüst szobor Földváry Tibor györmegyei ötvényi földbirtokost, hazánk első műkorcsolyázóját ábrázolja, ki nem rég Davosban nyerte el az európai korcsolya-szövetség versenyének műkorcsolyázói bajnoki címét.

Markó Miklós.

PICHLER GYÖZŐ.

1869—1904.

Pichler Győző, a kölesdi kerület országgyűlési képviselője január 27-én hirtelen meghalt Bécsben 35 éves korában. Halálának hírével részvételt fogadta úgyszólván Budapest egész lakossága, mert alig van valaki, a ki ne ismerte volna legalább látásból, és ne tudta volna, hogy saját erejéből hogyan küzdötte föl magát élelmességével, elmés ötleteivel, törhetetlen erélyével és rokonszenves tulajdonaival. Mert ez a hosszú, hórihorgas ember, hosszú vörös sörényes hajával, különös arczával, melyet az élelapokból az egész ország ismer, a maga erejéből küzdötte fel magát. Mikor 1896-ban a kölesdi kerületben országgyűlési képviselőnek megválasztották a veterán Busbach Péter szabadelvű párti jelölt ellenében, ez volt az akkori választásoknak egyik meglepetése, mert Pichler oly jelentéktelen embernek ismerték, hogy föllépését komolyan sem vették. Mint a függetlenségi párt tagja, aztán jól betöltötte helyét a pártban is, a képviselőházban is, a hol csakhamar az érdekesebb és jobb szónokok közé küzdte fel magát. Mint képviselő fejezte be egyetemi tanulmányait és ügyvédi oklevelet szerzett. A Házban is kedvelték a becsvágyó, erős akaratú embert, kiről sok anekdotát is beszéltek. Különös külseje, melyre sok tréfát csináltak, később mondhatni bizonyos népszerűséget is szerzett neki, mert ő nemcsak jó kedvvel tűrte, hanem még maga is toldotta a reá csinált éleceket. Tehetsége egyre fejlődött, hanem gyöngé szervezete pusztult. Hátgerinczsorvadásban szenvedett. Már vagy esztendeje, hogy megtört, egyre fogyott. De azért megjelent a Házban s a folyosókon üldögélt. Még alig egy hete beszélt is, suttogó, alig érthető hangon. Jan. 25-én is még ott volt a képviselőház ülésén. Másnap Korfu szigetére indult enyhülést ke-

Dr. Alföldi Béla fölvétele.

PICHLER GYÖZŐ A KÉPVISELŐHÁZ FOLYÓSÓJÁN.

Siklóssy László fölvétele.

PICHLER GYÖZŐ A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT.

resni s Bécsbe érve a Grand Hotelbe szállt, a hol január 27-én délelőtt hirtelen meghalt.

Pichler Győző 1869-ben született. A budapesti egyetemen tanult jogot s rövid ideig gyakornok volt a fővárosnál, aztán hírlapíró lett, de e téren nagyon szerény hivatottságot árult el. A mikor Kossuth Ferenc visszatért Magyarországra, Pichler Győző lett a titkára és mint ilyen, élénk részt vett a függetlenségi és 48-as párt belső életében. Az 1896. évi választáson a tolnamegyei kölesdi kerület először, 1901-ben pedig másodsor választotta meg.

Holttestét hazaszállították Bécsből Budapestre. A miniszterelnök, a mint értesült Pichler haláláról, Révy külügyminiszeri tanácsos útján azonnal intézkedett, hogy a holttestet Bécsben ne a halottasházba, hanem a bevezések kápolnájába vigyék. A kápolnában jan. 28-ikán délelőtt csöndben beszentelték a halottat s este az államvasutak személyvonatán államköltségen Budapestre hozták. Itt a Podmaniczky-utczában, szülői lakásán helyezték ravatalra, melyet egészen elborítottak a koszorúk. Az elhunyt családjának a kormány tagjai és sok képviselő kifejezték részvétüket. A temetés január 29-ikén délután ment végbe.

PÁRISI DIVAT.

Ha valamelyik selyemben pompázó párisi divathölgy véletlenül találkoznék afrikai asszonytársával, kinek egész ruházata tarka tollakból összerótt kötényből áll s előrefeszített alsó ajkán elefántcsontból faragott rudacska van keresztüldugva: bizonynyal holtra kacagná magát szerencsen kollégáján. Pedig hát ezeknek az afrikai asszonyoknak a divatja nem oly neveltséges, mint a minőnek európai szemünk véli. Végre is a szerencsen asszonynak

már a természet előre csüngő ajkat adott s ha azt még jobban igyekszik kifeszíteni, úgy csupán természetadta tulajdonságait teszi még szembezőköbbé. Ez a magyarázata a divatos khinai lábsonkitásnak is, mert a mongol faj természetű apró lábval van megáldva, — és ezért fösti az indián nő is rézszerű testét még vörösebbre. S ezeknél a divat évszázadok, sőt talán évezredek óta mindig ugyanaz maradt — hiszen a legrégebb khinai költők is megénekelték már a nyomorék láb szépségeit, melyet «arany lilium»-nak neveznek verseikben.

Mi pedig kénytelenek vagyunk beösmerni, hogy a mi divatunknak épenséggel semmi értelme nincs s a divatos viseletek élete rövidebb, mint a tiszavirágé, mert a mi még tegnap szép volt, az ma már neveltséges. Kinevetjük a khinait a nyomorék lábak divatjáért, de egy cseppet sem csodálkozunk azon, ha az európai anyák már jókor vaspánczéba szoritják lányaik derekát, hogy bolsó szervezetük ki ne fejlődhesék. Kaczagunk a khinai nőn, a ki hosszabbra növeszti meg körmét, mint az ujját, de természetesen találjuk, ha lányaink a khinaiak nemzeti eledelét, a rizkását porrá zúzzák és a képükre kenik.

De hiába minden okoskodás, a divat épen azért divat, mert nem tűr megokolást. S hasztalan minden küzdelem a divat hóbortjai ellen, azért a női divatra még is több pénz fogy el, mint a világ összes hadseregeire és népiskoláira.

Az öltözködés művészetének tulajdonképen az lenne a célja, hogy a női szépséget minél jobban kiemelje. Ma már eljutottunk odáig, hogy a divat nem őrí be ezzel a rendeltetésével, hanem javítani igyekszik a természetadta tulajdonságokat a maga törvényei szerint. Manapság az asszony már csak a költők verseiben a «teremtés remeke», de a divat szempontjából csupán becses nyersanyag, melyet hozzáértő kezeknek kell valódi művészi alkotássá varázsolniok. A modern szép asszonynak keresztül kell mennie a masször, a manikür, a pedikür és a hajművész kezei között, alkalmaznia kell a toalett-szoba temérdek titkos fortélyát s csak ha mindezen átesett, akkor tekinti őt a divat sikerült műalkotásnak, melyhez méltó díszes keretet szolgáltat a *toilette*.

Az angolok és németek minden igyekezete ellenére is a női divat székhelye még mindig Páris. Itt székelnek a hatalmas ruhakirályok és toilette-esászárok, kik korlátlan fejedelmi hatalommal alkotják meg a divat törvényeit s ezeknek vakon engedelmeskedik minden asszony. Hihetetlen összegeket nyelnek el *Worth*, *Doucet*, *Redfern*, *Paquin*, *Dalmayer*, *Armand* és a többi híres szabócézég divattermei. A párisi bíróságok előtt néha 3—400.000 frankos szabószámlák is szerepelnek s az ilyen tekintélyes ruhaszámláknak jelentékeny szerepük van — a *vilápepekben* is. Viszont a híresebb színésznők, énekesnők és tánczosnők, valamint az előkelő világ ama tagjai, kik összeköttetések révén emelhetik a szabócézég hírnevét, 60 százalék árkedvezményt kapnak. Állítólag minden szabócézég három külön könyvet vezet a pontos fizetőkről, a rossz fizetőkről s a teljesen fizetéképtelen hölgyekről. Azért kell a szabónak nagy nyereségre dolgoznia, mert ez a harmadik könyv igen hamar megtelik. Az asszonyokat ugyanis annyira elkápráztatja az elébük rakott holmik szépsége s a pompás ruhában előttük forgolódo próbakisasszony eleganciája, hogy teljesen elvesztik fejüket s mértéken felüli költsézésbe verik magukat.

Képeink, — melyeket az Uránia Színház bocsátott rendelkezésünkre *Ráth István* «Modern asszony» című darabjának illusztrációi közül — a legutolsó párisi divat alkotásai közül adnak egy kis izelítőt, míg részletesebben ugyanerről a következő cikk számol be.

PÁRISI TOILETTEK.

Igazi párisi eleganciát mutatunk be a mellékelt képekben. Megalkotóik a világhírű *Paquin*, *Armand* és *Dalmayer* cégek, melyeknek ruhái ma minden elegáns asszony vágyainak netovábbját képezik. Nálunk a *Monasztierly* és *Kuzmik utódai* cég mutatja be ez öltözékeket a maguk valóságában.

Első képünk estélyi ruhát ábrázol, a melynek

fekete túll a szövetje. Különböző nagyságú bársony pettyekkel tele hintve, sárga selyem alapon omlik alá ez a lenge szövet. Az aljon bő fodor van négy keskeny, fekete túllbodorral. Dereka kevésbé kivágott bolero, mely alá dús redőkben aranynyal himzett, fehér túllkabátka simúl. Művészi aranyöv szorítja le a dudort, míg a bolero négy sarkát fekete bársonyhimzés díszíti. A remek estélyi ruhát méltóan kiegészíti egy fekete posztóköpeny. Lágyan és hosszan omlik alá viselője alakján, paszomány-gallérja sárga selyemből van bogozva, bélésé is sárga selyem.

A második ruha a «reformdivatot» képviseli, a melynek immár a francziák mostanában legkedveltebb divat-művésze, *Paquin* is művelője lett. A biliterem számára készült ez a ruha, szövetje fekete túll, a melyet virágfüzér-mintában sűrűn tele öltöttek ezüst és fekete pillékekkel. A derék kivágását fekete gyöngyökből fűzött dísz köríti. Ez a ritka szép felsőruha rózsaszínű selyemből készült. A felső rész fehér brüsszeli túllból van rózsaszínű bársonyával körítve. Az ujjak fehér csipkéből készültek, a vállon és a dudor bekezdésénél ezüstdísz csillámlik.

A harmadik ruhának halványkék, plissirozott selyemből van az alja, melynek művészi díszes szegélyes túllból készült. E dísz két oldalán virágmintás irlandi csipke fut körül. A csipkeszegélyű bolero fehér selyemmousseline betétre borúl, melyet kék selyemöv szorít le derékban. A bolero szegélye aransújtással bevont túll, mely fodrokban díszíti és a nyaknál keskeny, áthajló gallérban végződik. A betét fölött hosszú csüngőbe fűzve aranygyöngyöket látunk megcsillanni. Az ujj csak könyökig ér és csupa fodorból áll.

A negyedik ruha is igen szép. Halványkék selyemmousseline a szövetje, hegyes mintában, parányi aransújtásokkal bevonva. Az aljon kétszer ismétlődik ez a kedves dísz, míg fölöttük aranypillékekkel levarrott, keskeny csipkebetétek ragyognak. Csipke adja az alj szegélyét is, míg alatta dús sárgás mousseline-fodor hullámlázik. A derék boleroformára szabott és ugyanazt a díszet mutatja, mint az alj. Elöl halványkék bársonypántok kapcsolják ugyanolyan színű mousseline-betéttel föl. Hozzá széles, ránczos öv tartozik halványkék selyemből. Az estélyi köpeny égetett fehér popeline-ből van, aranypillékekkel tele himezve, vállán hatalmas csipkegallérral. A felső ujjak könyökig érnek, alattuk dús fehér mousseline-redőkben az alsó ujj dudorodik ki és a köpeny szegélyét is mousseline-fodrok adják.

Ötödik képünkön a legdivatosabb hajdíszeket mutatjuk be. Párisi minták után *Jetleb József* IV. ker., Párisi-utca 2-ik szám alatt levő, most megnyitott hölgyfodrász termében készültek. *Jetleb* szakképzett specialista a *Marcel-féle* hajhullámzásnak és hogy ennek mily jelentősége van ma a modern fésülés terén, azt minden előkelő nő jól tudja. Hiszen a haj igazi aureola alakjában köríti a nők arcát, míg hátul csokrokba, bodrokba sodorva díszíti a fejet. *Jetleb József* honosította meg azt a nálunk eddig ismeretlen elönt, hogy a nőknek meglegyen a maguk külön fodrászterme, a hová minden feszélyeztetés nélkül csakis ók járhasanak. A külföldön már rég vannak ilyen külön női fodrász-termek és *Jetleb József* ezt a berendezést, valamint a hajművészet egyéb fortélyait London, Páris és Berlin szakkörében leste el.

A legdivatosabb hajdíszeket feltüntető képünkön a felsőn látható hajdísz különösen hosszúkás, keskeny arezhoz illik szépen, vagy a nagyon határozott, markáns arezvonásokhoz; az ilyen arezoknak légy és fiatalos hatást kölcsönöz. A középső inkább kis termetű s kis, pikáns arcú hölgyek számára való; a gyengén hullámozó nagy dudor a homlok felett, mely kiválik a két oldal-dudor közül, nagyon érdekes hatású s hullámos vonala kellemes ellentétet mutat az előbbi képen látható elrendezéssel. Az alsó kép csinos kis *Pompadorour-előrszét* ábrázol, mely nagyon finoman hullámlázik a homlok fölő, apró kis fürtökkel a halántékon; ez igen könnyed és kényelmes hajviselet.

S. Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kafka Margit: «Versek»; Budapest 1904. Újabban meglehetősen megszapordtak nálunk a

BEIZNER JÁNOS.

a szegedi Somogyi-könyvtár igazgatója és a «Szeged város története» című mű szerzője.

költéssel foglalkozó nők; egy-két feltűnőbb tehetség sikere esábtja-e őket, vagy csak ugyanaz a vágy az irodalmi babér után, a mely a fiatal emberek közül is fölös számukat ösztönöz első verses könyvük kiadására. — nem lehet bizonyosan megmondani. Az előttünk levő verskötet is egy hölgynek — tudunkkal — első lépése a nyilvánosság elé s e lépés kétségkívül sikerrel kecsegtet. A tehetségnek jeleit viseli magán legtöbb verse: szíve elég érzékeny arra, hogy finomabb érzésekre is megrezdüljön; megfigyelő képessége élénk, fantáziája színes, szereti az életből ellesett, apró érzelmes történeteket, a melynek mostanában divatba kezdenek jönni nálunk s egy-egy képet röviden, elevenen tud odavetni élénk. A tiszta lyrában gyöngyöcske: érzése nem mindig találja el a neki leginkább megfelelő kifejezést, olykor kissé zavaros, dalainak szerkezete gyakran szófolyik, nyelve, technikája pedig meglehetősen pongyola. Ha meg bír szabadulni ezektől a bajoktól, több is lehet belőle ama többé-kevésbé tehetséges dilettánsoknál, a kik mostanában talán kelletlenül is nagyobb számban kérnek meghallgatást irodalmunkban. A kötet csinosan kiállítva a *Lampel Róbert* (*Wodianer F.* és fia) cégénél jelent meg; ára 3 korona. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

Epilogus.

Hogy ott jártam az ismerős vidéken,
Csüggedt, szomorú ember fogadtott.
És mondta halkán, sohajos beszédben:
— Édes vigasztalásom elhagyott.
Kis Rózi elment, Kis Rózi halott...

Árnyék borult szavától a szívemre,
S árnyék húzódik át völgyön, hegyen.
Nemrég e tájak, — ért kalászkok randje,
Osvény, csalit, — mind kedves volt nekem.
Tán most is — azt a napfényt keresem?

Mi történt? Egy édes gyermek kacajjal
Van csak kevesebb madárdal a földön,
Mindössze: üresen talál a hajnal
Egy kicsi nyoszolyát, — ezen tündödöm,
Csüggedt, szomorú szívvel tépelődöm.

Egy nyoszolyát, a melyen anyyi estve
Hallgattam a lélegzeted nesztét,
Bársonypilláid rebbenését lesve,
Kék vízi-lánnyról mondtam a mesét,
— Aranyhaját hogy oldja, bontja szét...

Mindössze csak egy mese maradt félbe,
S visszakerült, — onnan küldték az égből,
Elolvasatlan, rózsaszín levélke,
Sorsod. — Csak elaludtál mese nélkül.
Anyácska hívott! Ki veheti vétkül?

De itt azóta lomha, szürke árnyék
Fekszik végig völgyön és hegyen.
Mit is keresnek még itt? — Mire várnék?
Csak el, — tovább! Oly nehéz a szívem!
S az árnyéket hiába kergetem.

Az Akadémia kiadványai. Az Akadémia könyvkiadó vállalata ismét négy becses művel gyarapította irodalmunkat, csak az a sajnos, hogy eredeti nincs köztük; mind a négy fordítás.

Első sorban az «*Aischylos tragédiái*» című kötet értelmli meg a közönséget; *Csengeri János* lefordította a nagy görög drámaíró összes tragédiáit s *Aischylos*ról beható tanulmányt írt bevezetésül s minden egyes darabhoz bő és tanulságos magyarázatokat csatolt. E munka fontossága kétségtelen s a közönség annál nagyobb örömmel fogadhatja, mert *Csengeri*ben az alapos képzettségű filológus szerkesztés közü miffordítással egyesült; a klasszikai irodalom magyar tolmácsolása terén végzett eddigi érdekes munkásságának szép folytatása ez *Aischylos*fordítás. A négy kötet másodikika szociálpolitikai mű: *Le Play* francia tudós könyve: «*A munkásszervező reformja*» fordította *Geleczé Sarolta*. Mely tudományosságú tanulmány, melynek a mi állapotaikra is megvan a maga időszerűsége és tanulsága. A harmadik könyv *J. Bryce* hírneves angol tudós és államférfi történelmi munkája, «*A római szent birodalom*». A középkor kiemelkedő legfontosabbikát, a német uralkodóknak a római császárságra való törekvését, római szent birodalom eszméjének fejlődését fejtegeti széleskörű tudományppal és erős történetirői itélettel. E kötetet *Balog Armin* fordította. A legújabbkori történet egyik ránk nézve is nagy jelentőségű részletét tárgyalja *Friedjung* *Henrik* asztriai tudós «*Harcz a német hegemoniáért*» című három kötetes műve, melyet *Junius* (*Zilahi-Kiss Béla*) fordított magyarra s melyből most a második kötet jelen meg. *Friedjung* nagyon részletesen s érdekes előadásban az 1866-iki osztrák-porosz háborút írja le, előzményeivel együtt. A jövő évben megjelenő harmadik kötet a közigazgatási csatát fogja ismertetni.

Az állatok világa című vállalat legutóbbi füzeté a sólyomfélekről közöl ismertetést s a szerkesztő *Chernel Iván* nem csupán a *Brehm* művének fordítását közli, hanem saját észleleteit is leírja, melyek különösen a hazánkban előforduló sólymokról több érdekes adattal ismertetnek meg bennünket. A *Légrády-Testvérek* adják ki: egy-egy füzet ára 80 fillér.

«*Tuberkulózis.*» A szegénysorsú tüdőbetegek szanatorium-egyesülete által kiadott havonként megjelenő közöny, a «*Tuberkulózis*» most közli második évfolyamát. Célja a nagy közönséget a tüdővész elleni védekezés eszközeivel megismertetni és azoknak a használatára tanítani. A lap szerkesztői *dr. Kuthy Dezső* és *dr. Tauszk Ferencz* egyetemi magántanárok, előfizetési ára egy évre 1 korona. Az előfizetési díjak a Szanatorium-Egyesület titkári hivatalába (*Andrássy-út 46.*) intézendők.

Új zenemű. *Mihók Sándor*, kinek több szép magyar dala ismeretes, négy új nótát adott ki. A jó magyar zamatú négy dal egy füzetben jelent meg, melynek az ára két korona. Megrendelhető a szerzőnél (*Temesvár, vármegyeház*).

Képziallítások. *Tornai Gyula* kiállítása január 23-ikán nyit meg a Múcsarnokban a közönség érdeklődése közt. Délután váratlanul megjelent *József Ágost* főherceg a feleségével, *Angusztia* főhercegné asszonnyal. *Paur Géza* műtáros kalauzolta a fenséges vendégeket, a kik egy óra hosszáig időztek a kiállításon és két képet vásároltak. A főhercegi pár távozása után érkezett *Berzeviczy Albert* közoktatási miniszter. A vásár ezalatt élénken folyt. A műterem-berendezés csakhamar elkelt és a festmények is nagy kelendőségre találtak. — A *Nemzeti Szalonban* január 24-ikén délelőtt az angol és francia mesterek kiállítása nyit meg 83 művel. A közoktatásügyi minisztert *Zsilinszky* államtitkár képviselte. *Berzeviczy Albert* miniszter délután tekintette meg a kiállítást. A miniszter, a kit gróf *Andrássy Gyula* elnök és a tisztikar fogadott, egy óráig időzött a kiállításon.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tudományos Akadémia január 25-iki ülésén báró *Eötvös Loránd* elnökölt. *Fröhlich Izidor* mondott emlékbeszédet *Heller Ágost*ról, a természettudományi íróról és az Akadémiának hosszú ideig volt főkönyvtárnokáról, ki 1902 szeptember havában 59 éves korában halt meg. A fővárosban született, német családból s csak serdülő korában tanult meg magyarul, de aztán egész lélekkel szolgált a magyar művelődést, mint természettudományi tanár és író. Művei közül kiválik a fizika történetéről írt könyve és «*A fizika története Newtonig.*» — A tartalmas emlékbeszéd után zárt ülés következett, melynek a mult évi zárószámadás s a jelen évi költségvetés volt az egyetlen tárgya. A mult évben az Akadémia deficittel dolgozott, jövedelménél többet költött 1379 koronával. A jelen év költségvetése szerint az Akadémia jövedelme 397,971 korona, költsége pedig 394,920 korona.

A Kisfaludy-Társaságnak január 27-ikén *Beöthy Zsolt* elnöklése mellett tartott ülésén *Ferencki Zoltán*, *Petőfi* életrajzának buzgó ismertetője olvasott fel székfoglaló értekezést «*Petőfi jelszava*» cím alatt. Bevezetőül széptani és lélektani szempontokból azt magyarázta, hogy *Petőfi jelszava: szabadság és szerelem* ép oly általánosan és mélyen ható, a minő *Zrinyi jelszava: «Ne bántsd a magyart.»* vagy

PÁRISI DIVAT. — ESTÉNYI ÖLTÖZÉSEK.

Széchenyié: «Magyarország nem volt, hanem lesz.» Hogy ez a jelszó életének egész tartalma, azt élete folyásából és költészetéből magyarázta. Petőfi, midőn a szabadságról és a szerelemtől énekel, mindig hozzáteszi, hogy e két bálványáért kész a halálra s hogy szerelméért életét, hazájáért pedig szerelmét kész föláldozni. Mintha csak jós volna, a szerelemtől s a szabadságról a halál társaságában szokott megemlékezni. És úgy történt, a mint megjósolta. Hazájáért föláldozta szerelmét, a midőn ifju hitvesét elhagyva, a csatamezőre ment s halálával peccsételte meg jelszavának igazságát. A közönség zajosan megtapsolta Ferenczi előadását. *Beöthy* elnök meleg szavakkal adta át a fölolvasónak a Társaság oklevelét. *Pekár* Gyula történeti novellát olvasott föl «*Drághy Éva esküje*» czimben. A dolog a XVII. században történik, részint Erdélyben, részint Felső-Magyarországon. Az elbeszélés nagy tetszésben részesült. Végül *Vargha* Gyula főtitkár mutatott be *Zempléni* Árpád Lafontaine-fordításából néhány állatmesét, melyeket a társaság megbízásából készített. Az eleven mesék mindegyike egy-egy érdekes korszak XIV. Lajos idejéből. Zárt ülés következett ezután, melyen a tagajánlásokat mutatták be. A két üresedésben levő költői helyre *Sebők* Zsigmondot, *Werner* Gyulát, *Petelei* Istvánt és *Csengeri* Jánost ajánlották, az esztétikai helyre egyedül *Négyesy* László széptani író.

MI UJSÁG?

A képviselőház karzatai. Az új országban, mióta megnyit, alig hoztak még törvényt. Az obstrukció mellett van azonban egyéb baj is a fényes és óriás palotában. Az obstrukció végre majd csak megszűnik, de a háznagy hivatal keserves, napról-napra megújuló baja, nyilván állandó lesz, az t. i., hogy mikor a karzati jegyekért megrohanják, mikép telhessen eleget karzatokat olyan szűkre szabták, hogy sokkal kevesebb hallgatóság fér bele, mint a régi képviselőházba. Épen mostanában többször történt már fejszólulás a képviselőház ülésein, hogy jegyekhez nem lehet jutni napokig sem; minden hely el van foglalva. *Csivóssy* Béla háznagy mentegeti magát és hivatalát, hogy nem lehet több jegyet kiadni, mint a mennyi hely van. A régi képviselőházban volt szabad karzat, voltak köröskörül tágas nagy karzatok, a honnan az egész termet be lehetett látni s hallani a szónokokat. A fényes új palotában azonban nincs szabad karzat, mert a góthikus stíl nem

engedte meg, hanem vannak az oszlopok közé mélyesztett páholyok, azok sem tágasak. A ki az első sorba jut, az lát; a ki a másodikba, csak félig látja a termet, a többi sorból pedig alig lát valamit s ha hall is, csak azért hall, mert akad elég viharos ülés. Különben megelégedhetik az elnöki csöngettyű szavával. A közönség pedig rászokott a régi képviselőházban, hogy bejuthasson az ülésekre, láthasson és hallhasson. Az új képviselőházban a közönség részére összesen 556 hely van s ezekhez számított jegyeket adnak ki. Ha már most azt vesszük, hogy 452 képviselőnek van joga a karzatokhoz és sok főrendiházi tagnak, hát bizony olykor csak szűken jut hely a nyilvánosság egyenes jogán. A panaszkodó képviselők sem tudnak egyebet ajánlani, mint hogy a jegyek kiosztásánál minél kevesebb legyen a pártfogás, vagy pedig tegyék szabaddá a karzatok egy részét, a másik részre pedig ne adjanak ki számított jegyet, hanem a ki előbb jön, az foglaljon helyet, s ha eltávozik, más jöhessen be utána. Így van ez a francia, angol, belga, olasz képviselőházban is. Ilyen formán a karzatok közönsége egy ülés alatt többször megváltozik; távoznak, ha megelégtették az ülést s mások aztán helyükbe jönnek. Ha ezt a módszert behoznák, akkor nem férne ugyan be mindenki, de mégis sokkal többen juthatnának be, mint most s a kik künn maradnának is, nyugodtabban várnák a dolgot, mert meggyőződésük, hogy ennek csakugyan elháríthatatlan oka van.

A kolozsvári Nemzeti Színház újraépítéséhez a Fellner és Helmer bécsi színházépítő cégnek négy év előtt készített és Széll Kálmán miniszterelnök-höz benyújtott terveit akarták elfogadni. A magyar építésszek ebben sérelmet találnak. A «magyar építőművészek szövetsége» tiltakozott először, utána a «Magyar Mérnök és Építész-egyesület», mely már négy év előtt is fölemelte szavát a bécsi cég megbízatása ellen.

A magyar építőművészek szövetsége emlékiratba foglalta mondanivalóját és ezt átadja a miniszterelnöknek. Felhossa, hogy 1901 óta, mikor először foglalkoztak a bécsi cég megbízásával, elég idő lett volna pályázatok kihirdetésére s ha a pályázat eredménytelen marad, akkor lehetett volna a külföldi céghez fordulni. Ha valahol, úgy a nemzeti-ségek övezte végeken kell bizonyítani a magyarság szellemi fensőbbiségét. A bécsi cég nem tartozik a világhírű színházépítők közé, a mívelt nyugaton —

Németországon és Ausztrián kívül — nem ismerik. A színházak építése nem gyári, hanem első sorban művészi feladat. A párisi opera a huszonnyolcz éves Garnier fejében született meg és III. Napoleonnak volt bátorsága a fiatal művészre bízni a föladatot, a mi rendszerét és típusát adta meg évtizedekre a színház építésének. A mi Vbl Miklósunk sohasem csinált színházat, de Operaházunk első helyen áll a két évtizeddel ezelőtt emelt színházak közt. A színházépítés nem egy vegyi laboratórium föltve őrzött titka, megvalósított példák tárjuk föl a művész előtt a haladás előnyeit és a még mindig kiküszöbölésre váró hibákat. Új eszmékre van szükség, hogy az eddig elért eredmények és gyászos tanulságok fölhasználásával a jövő színházának megoldása kialakulhasson. Bécsben és Ausztrián több városban sem a Fellner és Helmer cég építette az új színházakat s ezek mégis kitűnő épületek. Erre a memorandum egész sereg példát hoz fel. A német építésszek önérzete elég erős volt ahhoz, hogy a bécsi cégnek Németországban tett néhány kísérlete után lehetetlenné tegye német földön való további működését. *Budapest* ellenben pályázat és ellenállás nélkül nyerték el a Népszínház építését, később a Somossy-műtató-ét és a Vígsház-ét. Pályázat nélkül nyerték el a fumei, szegedi, pozsonyi, kecskeméti, stb. színházakat (köztiük vannak legmagyarabb városaink!). Nagyvárad városa évekkel ezelőtt pályázatot hirdetett a színházra, de olyan föltételekkel, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület előre figyelmeztette a város tanácsát, hogy a pályázat aligha fog sikerrel járni, mert föltételei olyanok, hogy azon önérzetes magyar építész részt nem vehet. A város, a mikor a jóslat bevált és a pályázat csakugyan eredménytelen volt, a bécsieket bizta meg a kivittel, a kik ugyan a pályázatban részt, elveikhez híven, nem vettek, de most ők diktálhatták a föltételeket. És a mit *gazdasági hatásában* az idegen szellemnek ez a betolakodása nemzeti kulturánkba közvetlenül el nem ér, azt el fogja érni közvetve. Az idegen művészeti és iparművészeti tárgyak beözönlése ellen való küzdelemben csaknem kimerülünk és hazafias arisztokráciánk mellett van akárhány főnemesei családunk, ki kastélyát ma is idegen művészzel építteti, idegen műtárgyakkal tölti meg. A polgárság egy része meg utánozza ezt és mikor legjobb építészainknek csak alig van dolguk, az idegenek nem győznek a megbízásnak eleget tenni. A memorandum végén arra kéri a minisztert, hogy adjon alkalmat a magyar építésszeknek, hogy nyilvános pályázaton bizonyítsák be képességüket.

A magyar Mérnök- és Építész-egyesület január 27-ikén rendkívüli választmányi ülésen foglalkozott ezzel az ügygyel.

A választmány megdöbbenését és fölháborodását fejezte ki azon, hogy magyar nemzeti színházat idegen czéggel akarnak építtetni; a magyar építészekre megszegényítőnek, sértőnek mondja ezt a jelenséget, a melynek — más nemzetek példájára — ideje már véget vetni. Csodálatos dolog azt hinni, — mondja a választmány határozata, — hogy egy idegen cég nemzeti intézetet tudjon létesíteni, hiszen ez a külföldi cég összes segéd munkáit és minden anyagát idegenből veszi. Czigler Győző, Miklós Ödön, Ney Béla, Cserhádi Jenő és mások fölszólalása után kimondotta a választmány, hogy küldöttséggel átvizsgálja a fölrakatban fogja kérni a miniszterelnököt, ne engedje ezt a szégyent a magyar építészeken száradni, és nyújtson módot arra, hogy a magyar közpénzen építendő nemzeti intézet létesítésében a magyar építészek is közreműködhesse; rendelje el, hogy a tervek a magyar építészek számára nyilvános pályázat rendeztessék. Minthogy ez a kérdés három évig aludt, kéri az egyesület a miniszterelnököt, hogy a budapesti Nemzeti Színház dolgát — meglepetések elkerülése végett — szintén vegye gondjába, mert ennek a színháznak az elhelyezése és újjáépítése is előbb-utóbb napirendre kerül.

A budapesti színházak tűzbiztossága. A chikagói színházégés következtében a belügyminiszter szigorú vizsgálatot rendelt el a budapesti színházak tűzbiztonsága érdekében. A rendelet az összes színházakra vonatkozik s különös gondosságot tesz a hatóságok kötelességévé. A fővárosi hatóság színházvizsgáló bizottsága Almády Géza tanácsos elnöklésével azonnal megalakult, s elhatározta, hogy a színházakat évenként nemcsak kétszer fogja megvizsgálni, a mint azt a szabályrendelet előírja, hanem állandó felügyeletet és ellenőrzést fog gyakorolni. Felhívást intézett a színházigazgatókhoz, hogy a fennálló rendelet értelmében, a színház faalkatrészeinek és díszleteinek tűzmentességét a törvényes következmények terhe mellett hajtsák végre. A bizottság a színházakon kívül, az orfeumok, cirkuszok és nagyobb mulatóhelyek felügyeletét is bevonja működése körébe, s kívánatosnak mondta, hogy Almády tanácsos bármikor megjelenhessen a színházakban és meggyőződjék a tűzbiztosság intézkedéseinek fentartásáról. A tanácsos a tűzoltó parancsnok kíséretében először is a Magyar Színházban tartott váratlan vizsgálatot, s addig is, míg a bizottság megjelenik, több intézkedést rendelt el. A bizottság először a Nemzeti Színházban vizsgálta meg. A régi és sokszor átalakított színházban többféle intézkedésre valót talált. A Népszínháznál is átalakításokat rendeltek el. A vizsgálatok alapján a bizottság, a vasárnapi és ünnepi délutáni előadások megtiltását ajánlotta, valamennyi színházban, mert a szolgálati személyzet a délutáni előadások kifárasztják estére. Ez nagy változást jelentene a színházakra és a közönségre, mert a délutáni előadások, melyeket nagyon látogat a közönség, a színházak jövedelmét tetemesen emelték. A városi tanácsban Halmos polgármester ezért azt ajánlotta, hogy a bizottság javaslatát ne fogadják el. A tanácsgyűlés azonban elhatározta, hogy a közgyűlésnek a délutáni előadások betiltását fogja ajánlani.

Bál az udvarnál. A második farsangi mulatságot január 26-ikán tartották Bécsben. A Burg hagyományos pompája ismét föltárlt. Megjelentek az uralkodó család tagjai, kevés kivétellel, az osztrák állami méltóságok, a tábornoki kar, a diplomaták. A császár Mária-Jozefa főhercegeasszonyjal karján jelent meg. Ő Felsőge a vendégek közül hosszabb beszélgetéssel tüntette ki gróf Kapnist orosz nagykövetet, majd a többi nagykövettel beszélgetett; aztán az osztrák miniszterekhez és tábornokokhoz fordult. A főhercegnők kincsekkel érző öltözékei és ragyogó ékszerei szinte káprázatosan hatottak.

A farsang. Budapestnek elég bőven kijut a farsang alatt a bálókából és mulatságokból. Az elmúlt héten az építő iparosok táncestélye gyűjtött sok résztvevőt a Terézvárosi Kaszinó dísztermébe a fővárosnak különösen ama polgári családjai közül, melyek a nagyvárossá lett Budapest építkezésénél egy vagy más módon közreműködtek. — Az Országos Kaszinó bálja január 28-ikán zajlott le. A nagy klub-palota összes fényes helyiségei kitérültek s együtt volt a főváros előkelőségének egy nagy része, a közélet számos jól ismert alakjaival. — Február elsején az Operaszínház álarcos bálja, február 3-ikán a bölcsőde-bál a Royalban, 7-ikén a gazdaszónyok régi híró álarcos bálja a Vigadó összes termeiben — érdekli legjobban a legközelebbi estékre a bálózókat.

A Nemzeti Szalon új titkára. A «Nemzeti Szalon» művészeti egyesület január 27-én tartott választmányi ülésén a lemondott Rózsa Miklós helyébe Déry Béla festőművészt választotta titkárává, ki eddig is élénk részt vett az egyesület ügyeinek intézésében.

LEGÚJABB DIVATÚ HAJDÍSZEK.

Osztrák festő emléke magyar művészek közt.

Pettenkofen Ágost, a nyolcvanas években elhunyt jeles osztrák festő volt az első külföldi művész, a ki a világgal megismertette a magyar Alföld alakjait, érdekes, sajátos tájkait. Leginkább Szolnok vidékéről vette motívumait. A szolnoki művésztelep tagjai Donáth szobrászszal elkészíttették domborművű arezképét, melyet a szolnoki művészház homlokzatán fognak elhelyezni.

Az orvosi kaszinó női tagjai. Dr. Steinberger Sarolta orvosnő fölvételét kérte a budapesti orvosi kaszinóba. De a kaszinó alapszabályai azt mondják, hogy tagok csak férfiak lehetnek. A választmány 18 szavazattal 14 ellenében ajánlotta az orvosnők fölvételét, mert a kaszinó megalakulásakor még orvosnők nem voltak. Az ügyet a közgyűlés elé vitték. Schwartz Artur dr. egyetemi magántanár itt azt fejtegette, hogy csak arról van szó, vajjon hölgyeket befogadjanak-e a férfi-társaságba. Nem a nők ellen szavazunk, ugymond, hanem megtiszteljük őket és az ő érdeklükben cselekszünk, ha a fölvétel ellen szavazunk. Liebmann Mór dr. egyetemi magántanár úgy fogja föl az ügyet, hogy a tagok szavazatukkal dokumentálni fogják, hogy a kaszinó a modern korszellemmel lépést tart-e? Gáspár Ferenc dr. fejtezte be a vitát, a ki a külföldre hivatkozva, kívánja, mondják ki, hogy nő nem való férfiak klubjába. A közgyűlés 72 szavazattal 56 ellenében az orvosnők fölvételét nem tartja megengedhetőnek.

Házasság. Gróf Gyulay István, temesmegyei murányi nagybirtokos pár nap előtt tartotta esküvőjét Bécsben Kolazia Erzsébettel, egy bécsi egyszerű iparos leányával. — Dr. Pándy Ká'mán gyulai orvos Upsalában, Svédországban eljegyezte Hjelt Ajnót, Hjelt Eduárd, a helzingforszi fin egyetem rektorának leányát.

Téli kirándulás a Balatonra. Az almádi-kör febr. 2-án Budapestről érdekes kirándulást rendez a Balatonra. Indulás kedden reggel 8 órakor a déli vasut budai gyorsvonatával Veszprémig, innen kocsin és kerékpáron Almádiba a tükörsima balatoni

jégre, hol jégünnepély, korecsolyázás és a veszprémiek részvételével táncmulatság lesz. A kirándulók szerdán reggeli 9 órára érkeznek vissza Budapestre. A részvétel díja személyenként étkezéssel együtt 15 korona.

A turini egyetemi könyvtár égése. A tudományra nézve nagyon káros tűz pusztított január 25-ikén éjjel a turini egyetemi könyvtárban, melynek *Biblioteca Nazionale* a neve. A tűz belülről keletkezett és több teremben pusztított. Sok ezer könyv és számos fontos kézirat is elpusztult, köztük keleti, arab, kopt, török, és számos latin kézirat-gyűjtemény, ezek között a Szavojai-ház okiratainak egy része is. A könyvtár II. Viktor Amadeo alapította 1720-ban. 250.000 értékes könyv és 4138 kézirat volt benne; alapja az uralkodó szavojai ház régi könyvtárgyűjteménye. Számos keleti kézirat is volt a könyvtárban és négyszáz görög kézirat. Elégett ezerkétszáz latin kódex, két hetedik századból való ír kézirat, Plinius természetrajza miniatűrökkel Mantegna iskolájából, stb.

Hibaigazítás. Kátyánszki Vladisláv szerb költőnek lapunk legutóbbi, 4-ik számában Szász István fordításában közölt verseibe értelemzavaró hiba csúszott bele. A «Merre» cím alá csak az első vers tartozik, míg a 2. és 3. szám alatt külön közölt két vers tulajdonképp egy, összefüggő egész s címe: «Oh, ti felhők.»

Technikai oktatás. A hirneves németországi techn. iskolák között a *Technikum Altenburg* — Szász-Altenburg hgben — előkelő állást foglal el. Az intézet mérnöki és techn. osztályokkal bir, gépészet és elektrotechnika számára időszerűen berendezett elektrotechn. és chemiai laboratoriumokkal, ugyszintén tanműhelyel. Elégtelenül képezettek ingyenes előkészítő tanfolyamban fésztesülnek. Az új tervezetet kívánatra ingyen küldi az igazgatóság.

A híres «Ehrbar» zongorák és pianinok egyedüli képviselője Heckenast Gusztáv (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV., Gizella-tér 2 (váci-u. sarkán). Ehrbar gyönyörű zongorákat és pianinokat állított itt ki, melyeket felhívjuk a zenebarátok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az Ehrbar zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legtartósabbak is. A ki tehát elsőrendű zongorát kíván beszerezni, annak ajánljuk Heckenast Gusztáv zongoratermét.

HALÁLOZÁS.

FRIGYES anhalti uralkodó herceg meghalt január 24-ikén székvárosában, Desszauban 73 éves korában. Országba csak kicsiny, de az uralkodó aszkániacs család kilencszáz esztendő, s rokonsága kiterjedt több uralkodó családra. A német császári családban az elhunyt herceg édesanyja Friderika porosz hercegnő volt; ma is élő testvérhuga, Mária Anna anhalti hercegnő Frigyes Károly porosz hercegnek, a vitéz hadvezérnek özvegye és csak nemrég járta be a lapokat az a hir, hogy a most elhunyt hercegnek tizenhét éves unokáját, Antoinette Anna hercegnőt a német trónörökös készül eljegyezni. Frigyes herceg művészetkedvelő volt s 1871 május hava óta uralkodott nyugalomban, emelve kis országát jólétét.

CZOBOR Béla egyetemi tanárnak és az Akadémia tagjának temetése január 25-én ment végbe a tudományvilág nagy részvétele mellett. A koszorúkkal teljesen elhalmozott mennezeset koporsó lábánál az elhunyt érdemjelei voltak letéve s mellette a tudomány-egyetem szolgálai álltak őrt. A temetésen a közoktatási miniszter is megjelent. Az Akadémia és az egyetem nevében dr. Ballagi Aladár bölcsészeti kari dékán mondott beszédet.

REIZNER JÁNOS történetirót, Szeged monografusát január 21-ikén mély részvét közt temették el Szegeden, a közművelődési palotából. A hatóság is teljes számban megjelent a koporsónál, már előbb az özvegyhez részvétiratot intézett, a ravatalra koszorút tett ezzel a fölirással: «Szeged sz. kir város közönsége — a város történetirójának.» A tanács az elhunyt tudós mellszobrát fölláttatja a kulturpalotában.

BOTTLIK LAJOS a magyar keleti vasutak egykori elnökgazgatója, volt országgyűlési képviselő meghalt 72 éves korában. Annak idején jelentős feladatot töltött be vasuti hálózatunk kifejlesztésében mint a magyar keleti vasutak elnökgazgatója s a képviselőházban mint a közlekedési bizottság tagja. 1832-ben született Székesfehérvárott. Az abszolutizmus idejében birtokán gazdálkodott s csak 1861-ben, költözött Budapestre, a hol ügyvédi gyakorlatot folytatott. 1868-ban a kassa-oderbergi vasut jogtanácsosa és helyettes főtitkára, 1870-ben pedig a keleti vasut elnökgazgatója lett. A vasut államossítása után borsodmegyei birtokára vonult vissza. 1884-ben a mezőkövesdi kerület nemzeti párti programmal képviselővé választotta s 1897-ig megszakítás nélkül képviselte ezt a kerületet a parlamentben.

MOLNÁR JÓZSEF a csikszeredai kerület képviselője január 25-ikén meghalt Csikszeredán 55 éves korában. Ifjabb éveiben Budapestén hírlapíró volt és a «Reform» és «Ellenőr» napilapoknál dolgozott.

Majd ügyvéd Brassóban és Csik-Somlyón, később Csikszeredán telepedett le, és élénk részt vett a közéletben. 1887-ben függetlenségi és 48-as párti programmal választatott meg képviselővé; az 1891-iki választások alkalmával már mint a 48-as (Ugron-féle) párt tagja választatott meg ugyancsak Csikszeredán. Az 1896-iki és 1901-iki választások óta szabadalvú programmal képviselte Csikszeredát. Özvegye Kocsisovszky Borcsa, a budapesti Nemzeti Színháznak volt kedvelt művésznője, ki művészeteljességében vált meg a színpadtól és a közönségtől, hangja rekedtsége következtében.

FRANZOS KÁROLY EMIL ismert német író és költő meghalt Berlinben 56 éves korában. Grácban és Bécsben végzett jogi tanulmányai után hírlapíró lett és bejárta egész Európát, hogy a néprajzi viszonyokat tanulmányozza. 1877-ben Bécsben telepedett meg, a hol képes hetilapot szerkesztett. Sok regényt és novellát írt.

BÁRÓ BECHTOLSHEIM ANTAL lovassági tábornok, a darabont- és a testőrgyalogszázada kapitánya, volt zrábi hadtestparancsnok, 70 éves korában elhunyt Bécsben. Nevéhez a hadsereg diadalainak egyik legszébb emléke fűződik; mint fiatal dzsidás kapitány 1866-ban nagyban hozzájárult a cuzzozai győzelem kivívásához s ezért a Mária Terézia-renddel jutalmazták. Január 27-iki temetésén a király is megjelent az augusztinusok templomában, és onnan egy darabig gyalog kísérte a koporsót, s mikor elvált a menettől, tisztelgett a halott tábornoknak.

Elhunytak még a közelebbi napokban: MELCZER GYULA, Borsodmegye volt alispánja, a borsod-miskolczi hitelbank elnöke, 75 éves korában sajó-őrsi kastélyában. — VAJDÁFFY GYULA, fővárosi polgári iskolai tanár, a nemzeti zenede zongoratanára, 66 éves korában. — ZERDAHELYI ADOLF földbirtokos, nyug. törvényszéki bírósági elnök, 87 éves korában Nyitrán. — Dr. DÁVIDHÁZI IMRE ügyvéd a debreczeni ref. egyházmegye ügyésze, 31 éves korában, Debreczenben. — GASZNER KÁROLY, a régi debreczeni kereskedő-világ egyik érdemes tagja, 71 éves korában. — PAPP FERENCZ Abauj-Tornamegye nyug. főállatorvosa, szolgálaton kívüli honvéd-huszár ezredállatorvos 69 éves korában Kassán. — HUMAYER KÁROLY, a főváros egyik ismert gyáros. — HARAKÓCZI KEILL KÁROLY 48-as honvédhadnagy, volt m. kir. postamester 75 éves korában Olasz-Liszván. — TOMASKÓ PÁL régi honvéd, 78 éves, Szepesváralján. — BAÜML JÁNOS 48-as honvéd-tizimester, asztalosmester, 74 éves korában Dévény-Ujfaluban. — SABLÍK JÁNOS régi honvéd 76-ik évében Lőcsén. — Prezervai TETMAJER LÁSZLÓ kohómérnök, a rimamurány-salgótarjáni vasú-részvénytársaság műszaki igazgatója, 41 éves korában Budapesten. — LÁSZLÓFFY EMÁNUEL, mezőkovács-házi földbirtokos 85 éves korában Aradon.

Berzeviczei és kakaslomniczi BERZEVICZY SZILÁRDNÉ, szül. Dessewffy Kornélia, 59 éves korában Eperjesen. — GASPARETZ GÉZÁNÉ, szül. May Irma, a posta- és távirdafelügyelőnek és a budapesti központi távbeszélő-hivatal főnökének neje, 56-ik évében. — SCHULPE VILMOSNÉ, szül. Karácsonyi Erzsébet 39 éves korában Budapesten s a török-kanizsai családi sírboltban temették el. — SZERDAHELYI ALADÁRNÉ, szül. Sturmann Hermin, Sturmann György orsz. képviselő nővére, Budapesten. — ÖZV. HAVLOVÉK JÓZSEFNÉ, szül. Zimmermann Anna, 85 éves korában Iglón és nagy rokonság gyászolja. — ÖZV. STÉPÁN JÓZSEFNÉ, szül. Vadnay Klára 71. évében Budapesten. Az elhunyt anyósa volt Somló Sándornak, a Nemzeti Színház igazgatójának. — CSUKA HELÉN, Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegyében jól ismert «Lina néni», a Bárczay-család fogadott leánya, a gyászjelentést is Bárczay Elemér és Gyula adta ki, 87 éves korában Tisza-Roffon történt haláláról. — ÖZV. STERN L. JAKABNÉ szül. Rothenstein Sarolta, 90 esztendősen Budapesten. Az elhunytban Szécsi Artúr író édesanyját, Bródy Samu dr. ügyvéd, továbbá Schמידek Márkus anyósukat gyászolják. — RÉVAI MIKSÁNÉ, szül. Kirschner Zsófia, 59 éves korában Keszthelyen. — CSERNÓ EDÉNÉ, szül. Vörös Erzsébet 64 éves korában Acs községben.

Szerkesztői üzenetek.

M. A. A francia hajóhad mindjárt az angol után következik ugyan, de az a része, a mely Kelet-Azsiában állomásozik, meglehetősen jelentéktelen s japán-orosz háború esetén, ha a francziák is netalan beavatkoznak, egyelőre keveset lendítene az orosz szövetségesein. Ugyanis egy német kimutatás szerint az egész Kelet-Azsiában négy francia nagy csatahajó és 15 ágyunaszád van, de mindez már elavult s komoly ütközetre nem való, van aztán ezeken kívül

három nagy és hét kisebb csirkáló, a melyek használhatók, részben kitűnök. Az angoloknak ugyanott négy nagy csatahajó, hat nagy, 12 kisebb csirkáló, tíz ágyunaszád és hét torpedónaszád van, mind kitűnő szerkezetű. Ugyanezen forrás szerint a japán hajók kevés kivétellel a világ legjobb hadi hajói közé tartoznak, míg az orosz hajók nagyobb része régi elavult rendszer szerint készült.

Guragolombuliu K. J. Az elmaradt példányok dolgában intézkedett a kiadóhivatal. A kértet régi hírlapíró és budapesti lakos.

Érczolvasztás. Elbeszélés. Meséje teljesen valószínűtlen, melynek még a feldolgozása is kezdetleges. Nem közölhető.

Kondorosi csárda. Kossuth sírja. Hogy a régi világ emlékeinek pusztulása s helyükben a modern élet térfoglalása hálás költői tárgy, az kétségtelen. Csak-hogy költő kell hozzá, a ki megírja; e versek szerzője pedig nem mutatkozik annak. Az pedig, hogy Kossuth sírja oltár, a hova a magyar nép imádkozni jár, igaznak igaz, de újnak annyira nem új, hogy már a legféltreesebb vidéki lapokból is kikopott.

Fekete és kék szem. Ebben is van valami; a végső néhány sor egész csinos, egészben véve azonban jelentéktelen kis vers. A karácsonyi versében akad ugyan némi hangulat, csak-hogy nem elég arra, hogy az eredetiség erejével hasson. A ki olyan szép sikerrel fordít, annak eredeti verseitől is többet várna az olvasó. Talán akadnak sikerültebb dolgai is.

Karácsonyi és új-évi verset kaptunk többet is, de egy sem volt közülük közölhető.

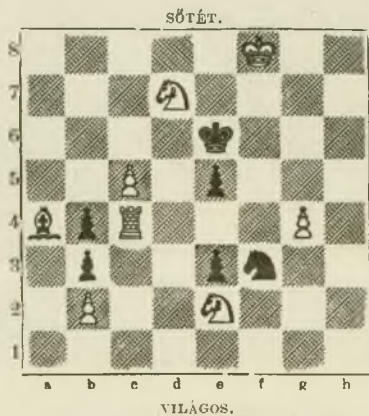
Ha majdan. Este. Reggel. Gyermekek és madár, stb. Mondvacsinált versek, melyek nem mondanak semmit. Nyelvük pedig merő próza.

Az utolsó költő. Úgy emlékszünk, egyszer már megíztünk, hogy a fordítás nem közölhető.

Két esztendő. Miért sirsz? A mi a verset versé teszi: érdekes eszme, mély érzés, költői nyelv, művészi forma. — e tulajdonságok egyikéből se találtunk verseiben.

SAKKJÁTÉK.

2365. számú feladvány. Albrecht H.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2349. számú feladv. megfejtése Weinheimer R.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Kb2—b3	Ff8—e7 : (a)	1.	Fh3—f5 (c)	
2. Kb3—c4	f4—f3 (b)	2. Hd6—f5	f4—f3	
3. Vg6—g7+	t. sz.	3. e2—e3	t. sz.	
4. V mat.		4. V v. d2—d4 mat.		
	b.		c.	
2.	Fc7—f6	1.	Fh3—g2	
3. Kc4—c5 stb.		2. Kb3—c4	Fg2—d5 +	
		3. Kc4—c5 stb.		

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — Csomonyán: Németh Péter. — Lápótvárt: Hoffbauer A. — Bakonyiszenteslőn: Szabó J. — Kecskeméten: Balogh D. — Fekertén: Kintzsig Róbert. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 2. számában megjelent képtalány megfejtése: Pokol utját szembekötve is megtalálni.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi irod.: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

GERŐ ADOLF
udvari szállító czipész-mester
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

Ajánlja készítményeit mindennemű 10186 estély és utcza czipőujdonságokban, hölgyek és urak részére. Legfinomabb és tartós kivitel.

Jutányos szabott árak!

Kristály üvegekész-
letek és dísz tárgyak
kaphatók az

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RESZVENYTÁRSASÁGNÁL

Budapest, V., Fürdő-u. és
Ferencz József-tér sarkán
(Diana fürdőház). 10244

Jetleb József

hölgyfodrász,

a ki több évig Anglia, Francia- és Németország legelőkelőbb üzleteiben működött s a londoni 1901. és 1902. évi versenyeken díjnyertes volt, haza térve, itt

Budapest, IV., Párisi-utca 2. sz.
(vlt Zsibárus-utca)

kizárólagos hölgyfodrász-termet
nyitott.

Specialista a Marcel-féle hajhullámszás, dísz- és mülhaj készítésében.

Burmester a világhírű hegedű-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészítőnél, a m. kir. zene-akademia szőlőjében szerzi be.
Specialista hegedű-javításokban, melyek a legművészi-
sebben készítenek jótállás mellett.
A hangfokozó **gerenda feltalálója**, mely három-
mely hegedű vagy gordonkára alkalmazva annak sokkal
erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.
Budapest, VI. kerület, Király-utca 44/a.
Képes áregyzék ingyen es bérmentve. 9981

Szépségápolás.

Szeplős arcza, májfoltos hölgyek hófehér arczbőrre tesznek szert. 10152
Pattanásos, atkás (mitesszes) arcz bársonysima lesz.
Vörös orr, vörös kőr, vörös foltok (tűzfolt) szép fehérre gyógyulnak.
Szemölcs, lencse, anyajegy nyomtalanul, fájdalom és vérzés nélkül távolíthatnak el.
Szőrös arczn nők örökre megszabadulnak bajuktól.
Kopaszodó urak gyors segítséget találnak.
Öregedő, ráncos, hervadó arcok üdőségüket, szépségüket visszanyerik.
Csunya, makacs bőrbetegségek (pl. bőrvizketés, lupus, ekzema, psoriasis stb.) tőntgen-fénnyel gyógyíthatnak. Gondos, óvatos kezelés.
Helytelen arczápolás vagy rosszul választott szépség-
szerek által elrontott és elhanyagolt arcok helyre-
hozhatnak.
Arczápolás, arczfürdő, arozmasszázs a legjobb konzerváló szere az arcz szépségének.
Hajfestés ártalmatlan (légnemű) szerekkel.
Intelligens nők a szépségápolásból (arcz-, kéz- és haj-
ápolás) oktatást és bizonyítványt nyerhetnek.

Orvosi Kozmetikai Intézet

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4., 1. em.

a hol hozzáértő szakorvos tudományos alapon kezeli az arcz, kéz és haj szépséghibáit. D. e. 9—12-ig, d. u. 2—5-ig.
Levelekre válasz.

«Szépséghibák s azok gyógyítása» című tájékoztató füzet postán zárt borítékban 50 fill. bélyegért.

KODAK

A feltételek beszerezhetőek az összes árusítóknál és közvetlenül

KODAK

AMATEUR-DIJ-VERSENY K 24,000 pénzbeli díjak:

K 12,000 NC-Film kodak felvételekre
K 7,000 KODOID-lemez felvételekre
K 4,800 NC-Film-csíkokra, fejlesztve a

Kodak napvilág-fejlesztő-gépen.

LIMITED, WIEN, I., Graben 29.

Utolsó beküldési határidő 1904. évi június hó 30-án

A tudomány-egyetem klinikája gyógyezelokra elfogadta és használja

A Kolozsvári (Heinrich J.) Asvány- és Gyógyszappangyár B. T. gyártmányait.

Kiváló gyártmányaink: Kénszappan, Kénkátrány-, Kátrány-, Borax, Benzoe-, Creolin-, Lanolin-, Ichtiol-, Fehérkátrány-, Kénes fehérkátrány-, Epe-, Salicyl-, Neutral-gyermekszappan a bőr mindennemű rendellenességei ellen a legnagyobb sikerrel használhatók. az egyedül tényleg **desinficiáló** és egyuttal a **legidea-** **Különlegességünk a Szt.-László-szappan** **lisabb toletteszappan.** **Egyedüli gyártói** a szab. Asvány-, Hygiea-, Irodaszappanoknak, mely festéket, zsírt, olajat vagy bármimennű foltot hideg vízben is azonnal eltávolítanak a kézről. — Kapható minden gyógytarban, drogierlában, illatszert-, pipere- és minden jobb fliszterüzletben. — Budapesti vezérképviselő: **LISZER LIPÓT,** Budapest, V. kerület, Béla-utca 5. szám. 10181

+ Soványság +

Budapesti testület a D. Franz Steiner & Co. Berlin aranyéremmel kitüntette. Aranyéremmel kitüntette Paris 1900. Hygiene-kiváltás és Hamburg 1901. 5-8. h. alatt már 30 (tíz) évi gyarapodásról bizonyosság. Orvosi rend. mint Hidro-roan beosztás. Nem csodáljuk. Számos köszönettel. Ára tartalommal 2 kor. 50 fillér. Postaköltség vagy utánvéttel. Szállítja: 10183
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12

Alapított 1866. A legjobb bel- és külföldi Alapított 1866.
zongorák, pianinók és harmoniumok

legelőbban kaphatók
Heckenast Guszláv
zongoratermőben
Budapest, IV., Gizella-tér 2
(Váci-utca sarkán).

Ehrbar udvari zongoragyár
Schlödmayer és fia
antigartni udvari zongoragyár
magyarországi egyedül képviselő. Valódi amerikai harmoniumok. 10180

Nagy kölcsönző-intézet. Árjegyzék ingyen.

Hirdetések elfogadtnak a kiadóhivatalban, Budapesten, IV., Egyetem-utca 4.

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9843
téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú E kénesvízi gyógy-fürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel: pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve

Kunz József és Társa

GS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓK SZERB KIR. UDVARI SZÁLLITÓK
KIR. KIVÁLTÁSOS NAGYKERESKEDŐK

JÁSZON, ASZTALNEMŰEK, KESZ FEHÉRNEMŰEK.
MENYASSZONYI KELENGYÉK.

FÜGGÖNY, ÁGYTAKARÓ és SZÖNYEGÁRU RAKTÁRA. ALAPITVA 1802.
ALLAMI ARANY ÉREM 1896 JURY TAG
BRONZE ÉREM PARIS 1900.
BUDAPEST, V DEÁK-TÉR 152. 10156

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Fájós lábakra ajánlja készítő **Gerő Adolf** udvari szállító
mennyel IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz.
Specialista anatomikus alapon készült gyermek-czipőkben.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros. 10104
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.)
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Ujdonság borotvákban!

melyek nagy feltűnést keltenek kitért minőségük és olcsó áraik folytán. Elismeri és bizonyítja sok számos köszönlevél is. Minden meg nem felelő ki lesz cserélve és így minden kockáztatás ki van zárva és a siker biztos. Tessék egy próbamegrendelést tenni. A borotvák árai: «Angol» borotva darabja 1 frt 20 kr., Transzvali borotva darabja 1 frt 50 kr., «Páratlan» borotva darabja 2 frt 50 kr. — Csinos borotvatartó ingyen. 10046

Megrendelési cím: **WINKLER és GRAUER**
Első magyar «Bur» acélkasza szétküldési telep Kőbánya 43.

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puska- és fegyvergyár, az olasz király O Felségének udvari szállítója.
BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Bécsi-utca 7.
Díszar. ellátott raktár legújabb szerkezetű keltős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester szerű ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágáért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

Bürgönyoszm Cartonage. **DAVID KÁROLY ÉS FIA** Telefon szám 41-48.
doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10030

Gyár: Papírtányért, bonbonliert és jardinet-dobozokat. Sajtolt kerek dobozokat, légmentesen elszártható, összehajtható dobozokat pólyák, költőgyapot, stb. csomagolására. Híntődobozok, valamint készített lemez-csövek telzés szerinti nagyságban. Teádobozok 1/4 kgr. tól 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához. Szekrénycsipke és kőpó-ládapapír legújabb szín és kivágásban.

Állandó kiállítás a lentü ezikkékből a városiipeti iparcarnokban megtekinthető.

WACHTL ÉS TARSA
fényképészeti cikkek raktára 10176
BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).
Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST
M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
Nagy választék mindenfélé üvegekben.
Asztali készletek stb.
Igen jutányos áron.
10238

SERRAVALLO

China-bora vassal.

Erősítő szer gyengék, vérszegények és lábadosók számára. Elvagygyerjesztő, idgerősítő, vérjavító szer.

2000-nél több orvosi vélemény.

Kitűnő íz.

J. Serravallo — Trieste-Barcoola.

Kapható a gyógyszerárakban 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40.

5 koronáért

küldök 4 1/2 kgr. (kb. 30 db.) kiváló meggyűlt finom, anyha 10115

piperesszappant

Róza, liliumtalj, orgona, ibolya, rezeda, jasmín és gyöngyvirágból szepem esszenciákkal. A pénz előzetes megküldése esetén, vagy utánvétellel küldi.

KANN IGNACZ
Wien, II., Lillienbrunn, 17.

JBOLYAILLATOS
MANPULA KORPA
ARC ÁPOLÁSRA
LEJOBBAN BEVÁLT SZER
MOTSCH A.É.S.T.,
BÉCS
X/3 QUELLENG. 116.SZ.
és I. LUGECK 3.SZ.

Gépipítés és
elektro-
technik

Ingenieur Albert
Technikum Ahrenburg.

Mérnöki
és techn. oszt.
Tanműhelyek.
Programmok ingyen
Állami felügyelet.

Az Egyesült budapesti fővár. takarékpénztár rendes közgyűlését

folyó 1904. évi február hó 6-án d. u. 4 órakor
budai osztályában (II. ker., Fő-utca 2. szám, saját épületében) tartja, melyre a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghívotnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása, s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
2. Öt felügyelő-bizottsági tagnak három évre leendő megválasztása.

Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni a szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbbben 1903 december hó végéig saját nevükre írt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbbben 3 nappal a közgyűlés előtt, tehát legkésőbbben bezárólag folyó évi február hó 3-ig a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V., Dorottya-utca 4. sz., vagy II., Fő-utca 2. szám alatt) letenni, ugyanott a megvizsgált 1903. évi zárszámadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében folyó évi január hó 30-ától kezdve átvehetők.

10274

Budapest, 1904. évi január hó 21-én.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

Grand Prix. Párisi világiállítás 1900

Kwizda-féle Restitutionsfluid

cs. és kir. mosdóvíz lovak számára. 40 év óta használják az udvari paripa-istállók, valamint a nagyobb katonai és polgári istállók mint erősítő nagy fára almok előtti és mint újraszeresztő nagy fáradalmak után, az inak merevségének ellen. Képesse teszi a lovak kitűnő teljesítményekre az idomlásnál. Ára egy üvegnek K 2.40. — A Kwizda-féle Restitutionsfluid csak akkor valódi, ha fenti védjeggyel bír. Főraktár: Török József gyógyszerész. Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26. sz.

Kwizda Ferenc Ján.

cs. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bulgáriai fejedelmi udvari szállító.

Kerületi gyógyszerész Kornenbürgben, Bécs mellett. 9929

A legjobb arcz-szépítőszer a **SERAIL-ARCZKENŐCS,** mely az arcot tisztítja, fehériti és bársonypuhává teszi.

Egy tégely ára 1 kor. 40 fill.
Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan | kitűnő toalettszappanok
Epe-szappan | a kenőcs használatához.
Serail-öröme. Nappali használatra.

Serail-pozder. Kiváló finom arczpor bárom színben, fehér, rózsaszín és krémé. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szájvíz. A legjobb szájvíz.

Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerárakban. 10120
Kapható továbbá készítőnél **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerárakban, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerárakban.

CAPTOL

N° 4711

Kipróbált
HAJVIZ

a fejbőr tisztítására, üdítésére és erősítésére, az idegek élénkítésére és különösen korpaképződés ellen is, mely a fejbőr viszketésének és a hajkihullásnak okozója.

Dr. med. EICHHOFF J. ur
Elberfeld 9862

utasítása alapján előállítva.
Egyedüli készítője: Mühlens N. 4711, Köln
cs. és kir. udvari szállító és az orosz császári és fejedelmi udvari szállítója.

Pótk: Wien, IV., Heumühlgasse 3.
Kapható minden gyógyszerárakban, droguáriákban és jobb illatszerekkereskedésben.

Dr. GÖLIS-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi czikk.)

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávékanálnyi téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres hántalmak, altesti pangás stb.

**Ásványvíz-gyógymódnál mint elő- vagy utókúra
vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.**

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vétel alkalmával.

10204

Egy nagy doboz ára 2 kor. 52 fill., kis doboz 1 kor. 68 fill.

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettlhof.)

Főraktár: Török József gyógyszerárak Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26. szám.

SCHÖNWALD IMRE arany- és ezüst-ékszer- gyáros és órásmester, Pécssett 122.

13 próbás, hivatalosan fémjelzett valódi ezüst evőkészletek. 10197

6 személyre masszív ezüst evőkészlet:

Tartalmaz:

6 ezüst evőkanalat,	6 ezüst evőkanalat,
6 " kávéskanalat,	6 " kávéskanalat,
2 " sókanalat	6 " moccakanalat,
aranyozva,	2 " sókanalat
6 ezüst kést aczélpengév.,	aranyozva,
6 " villát aczélpengével,	6 ezüst kést aczélpengév.,
1 " levesmerőt,	6 " francia villát.
1 " tejmerőt,	1 " levesmerőt,
1 " vastagételszedőt,	1 " tejmerőt,
2 " sótartót, belül	1 " vastagételszedőt,
aranyozva üvegbetéttel.	2 " sótartót, belül
	aranyozva üvegbetéttel.

Csinos bőrtokban 141 korona.

12 személyre masszív ezüst evőkészlet:

Tartalmaz:

12 ezüst evőkanalat,	12 ezüst evőkanalat,
12 " kávéskanalat,	12 " kávéskanalat,
2 " sókanalat	12 " moccakanalat,
aranyozva,	4 " sókanalat
1 ezüst levesmerőt,	aranyozva,
1 " tejmerőt,	12 ezüst francia villát,
1 " vastagételszedőt,	12 " evőkést aczélpeng.,
12 " evőkést aczélpeng.,	1 " levesmerőt,
12 " villát aczélpeng.,	1 " tejmerőt,
2 " sótartót, belül	2 " vastagételszedőt,
aranyozva üvegbetéttel.	2 " sótartót, belül
	aranyozva üvegbetéttel.

Csinos bőrtokban 265 korona.

Minden egyéb összeállításra nézve költségvetéssel szolgálunk.

Videki megrendelések külföldi gondtal — postafordultával — csomagolás felzárkítása nélkül intézhetőek el.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.